

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΑΣΚΗΣΗ ΘΗΡΑΣ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ: ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΣτΕ ΟΛΟΜ. 1284/2022

Γεώργιος Κ. Καράντζιος
Δικηγόρος

Αριθμός 1284/2022
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 5 Μαρτίου 2021, με την εξής σύνθεση: Ε. Σάρπ, Πρόεδρος, Ι. Γράβαρης, Ε. Νίκα, Αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, Μ. Γκορτζολίδου, Π. Καρλή, Δ. Κυριλλόπουλος, Ο. Ζύγουρα, Κ. Φιλοπούλου, Δ. Μακρής, Ηλ. Μάζος, Β. Πλαπούτα, Ο. Παπαδοπούλου, Μ. Σωτηροπούλου, Ι. Σπερελάκης, Μ. Τριπολιτσιώτη, Β. Ανδρουλάκης, Φρ. Γιαννακού, Ε. Σκούρα, Κ. Λαζαράκη, Σύμβουλοι, Ι. Δημητρακόπουλος, Ι. Παπαγιάννης, Ν. Μαρκόπουλος, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω οι Σύμβουλοι Β. Πλαπούτα και Φρ. Γιαννακού, καθώς και ο Πάρεδρος Ι. Παπαγιάννης μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008. Γραμματέας η Ελ. Γκίκα.

Για να δικάσει την από 25 Ιανουαρίου 2021 αίτηση:

Του σωματείου με την επωνυμία «Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος», που εδρεύει στην Αθήνα (Φωκίωνος 8 και Ερμού), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Ηλία Θεοδωράτο (Α.Μ. 12286), που τον διόρισε με πληρεξούσιο και ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του,

Κατά των Υπουργών: 1. Εθνικής Άμυνας, 2. Παιδείας και Θρησκευμάτων, 3. Πολιτισμού και Αθλητισμού, 4. Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 5. Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, 6. Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 7. Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 8. Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 9. Υποδομών και Μεταφορών, 10. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 11. Προστασίας του Πολίτη,

12. Δικαιοσύνης, 13. Μετανάστευσης και Ασύλου, 14. Εσωτερικών, οι οποίοι παρέστησαν με τον Νικόλαο Μουκαζή, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του, 15. Υγείας, ο οποίος παρέστη με τους: α) Νικόλαο Μουκαζή και β) Δημήτριο Αναστασόπουλο, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς τους και 16. Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τον Νικόλαο Μουκαζή, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4509/2017, περί μη εμφανίσεώς του.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 27ης Ιανουαρίου 2021 πράξεως της Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2, εδ. γ' (όπως ισχύει), 20 και 21 του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν σωματείο επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.4992/22.1.2021 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Μετανάστευσης και Ασύλου, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Συμβούλου Π. Καρλή.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη εξ αποστάσεως, με τη χρήση υπηρεσιακών τεχνολογικών μέσων, και Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτή-

σεως καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (υπ' αριθμ. 3485931/2021 σειράς Θ' έντυπα γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της Δ1α/Γ.Π.οικ. 4992/22.1.2021 απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Μετανάστευσης και Ασύλου, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα: «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικρατείας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 25 Ιανουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 1 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00» (Β' 186/23.1.2021), με την οποία, μεταξύ άλλων, επιβάλλονται γενικός περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών, καθώς και απαγόρευση υπερτοπικών μετακινήσεων. Η ακύρωση ζητείται καθ' ο μέρος, όπως προβάλλει η αιτούσα Συνομοσπονδία: α) Απαγορεύεται, εμμέσως, η μετακίνηση για άσκηση θήρας και, κατ' επέκταση, η άσκηση θήρας (άρθρο 3 παρ. 1), β) επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς τον σκοπό αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων μόνο, όμως, εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (άρθρο 3 παρ. 2 περ. ιζ) και γ) προβλέπεται ότι, σε περίπτωση παράβασης των όρων μετακίνησης της ως άνω υπο στοιχ. β περιπτώσεως επιβάλλεται, επιπλέον, και η κύρωση της ανάκλησης της σχετικής άδειας

του θηρευτή και της απαγόρευσης λήψης άδειας για τα επόμενα τρία έτη (άρθρο 6 παρ. 2 εδ. τελευταίο).

3. Επειδή, η υπόθεση εισάγεται προς εκδίκαση ενώπιον της Ολομελείας, κατόπιν της από 27.1.2021 πράξης της Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω σπουδαιότητας, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 εδαφ. γ' όπως ισχύει, του π.δ/τος 18/1989 (Α' 8).
4. Επειδή, μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης και μέχρι την συζήτηση αυτής κατά την δικάσιμο της 5.3.2021 εκδόθηκαν οι ακόλουθες κοινές υπουργικές αποφάσεις (κυα), με τις οποίες κατ' εκτίμηση νεότερων, κάθε φορά, επιδημιολογικών δεδομένων ελήφθησαν μέτρα για την ανάσχεση της περαιτέρω διασποράς στην κοινότητα του κορωνοϊού COVID-19. Ειδικότερα, εκδόθηκαν οι κυα: Δ1α/Γ.Π. οικ. 6877/29.1.2021 (Β' 341/29.1.2021), Δ1α/Γ.Π. οικ. 8378/5.2.2021 (Β' 454/5.2.2021), Δ1α/Γ.Π. οικ. 9147/10.2.2021 (Β' 534/10.2.2021), Δ1α/Γ.Π. οικ. 10969/19.2.2021 (Β' 648/20.2.2021), Δ1α/Γ.Π. οικ. 12639/26.2.2021 (Β' 793/27.2.2021) και Δ1α/Γ.Π. οικ. 13805/3.3.2021 (Β' 843/3.3.2021). Με τις ανωτέρω αποφάσεις και για χρονικά διαστήματα εν μέρει επικαλυπτόμενα (από 30.1.2021 έως 8.2.2021, από 6.2.2021 έως 15.2.2021, από 11.2.2021 έως 1.3.2021, από 22.2.2021 έως 1.3.2021, από 1.3.2021 έως 8.3.2021 και από 4.3.2021 έως 16.3.2021, αντίστοιχα) προβλέπεται, μεταξύ άλλων, το μέτρο του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών στην Επικράτεια (άρθρο 3 των ως άνω κυα), καθώς και το μέτρο της απαγόρευσης των υπερτοπικών μετακινήσεων (άρθρο 4 των ως άνω κυα), από την έναρξη ισχύος δε κάθε μίας από τις αποφάσεις αυτές καταργείται η προηγούμενή της (βλ. άρθρο 14 των ως άνω κυα). Οι ανωτέρω διαδοχικώς εκδιδόμενες κυα:
α) Στηρίζονται όσον αφορά τις προσβαλλόμενες από την αιτούσα ρυθμίσεις στις ίδιες εξουσιοδοτικές διατάξεις β) έχουν, κατά το πληττόμενο μέρος τους, όμοιο περιεχόμενο, δεδομένου ότι, προβλέποντας παρομοίου περιεχομένου περιορισμό της κυκλοφορίας, απαγορεύουν, εμμέσως, την μετακίνηση για την άσκηση θήρας, επιτρέπουν, κατ' εξαίρεση, την μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς τον σκοπό αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων μόνο εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, και, τέλος, προβλέπουν τις ίδιες κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των όρων υπό τους οποίους επιτρέπεται η μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου στις πιο πάνω περιφερειακές ενότητες και γ) οι αποφάσεις αυτές, εντασσόμενες σε όμοιο πλαίσιο μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών λαμβανόμενων προς αποτροπή του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, έχουν εκδοθεί κατ' επίκληση νομικών και πραγματικών δεδομένων που δεν μεταβάλλουν ουσιωδώς τους όρους, υπό τους οποίους τίθενται τα νομικά και πραγματικά ζητήματα που ανακύπτουν στην υπό κρίση υπόθεση.

5. Επειδή, με τα ανωτέρω δεδομένα, η αιτούσα Συνομοσπονδία ζήτησε την συνέχιση της δίκης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 παρ. 3 του π.δ. 18/1989, όπως ισχύει, για την ακύρωση της μεταγενέστερης της προσβαλλόμενης κυα Δ1α/Γ.Π.οικ. 9147/10.2.2021 (Β' 534/10.2.2021), με το εμπροθέσμως κατατεθέν και κοινοποιηθέν από 15.2.2021 δικόγραφο, και, ακολούθως, για την ακύρωση της κυα Δ1α/Γ.Π. οικ. 12639/26.2.2021 (Β' 793/27.2.2021), με το από 1.3.2021 δικόγραφο, το οποίο κατέθεσε και κοινοποίησε εκπροθέσμως λόγω μη δυνατότητας τηρήσεως της νόμιμης προθεσμίας των έξι πλήρων ημερών πριν την ορισθείσα συζήτηση

της υποθέσεως στην δικάσιμο της 5.3.2021. Με το μεταγενέστερο της συζητήσεως από 10.3.2021 υπόμνημά της (κατατεθέν εντός της προθεσμίας του άρθρου 167 του ν. 4764/2020, Α΄ 256) η αιτούσα ζητεί να θεωρηθεί συμπροσβαλλόμενη η τελευταία κυα Δ1α/ΓΠ.οικ.13805/3.3.2021 (Β΄ 843/3.3.2021), με ημερομηνία πραγματικής κυκλοφορίας την 4-3-2021, δηλαδή την προτεραία της συζητήσεως της κρινόμενης αιτήσεως, διότι, ενόψει των συνεχών τροποποιήσεων της προσβαλλόμενης πράξης, δεν ήταν δυνατή, όπως ισχυρίζεται, η εκ μέρους της κατάθεση τρίτου, κατά σειρά, δικογράφου συνεχίσεως της δίκης, ούτε η υποβολή αιτήματος αναβολής συζητήσεως της υποθέσεως προκειμένου να κατατεθεί σχετικό δικόγραφο κατά το άρθρο 32 παρ. 3 εδ. τελευταίο του π.δ. 18/1989, χωρίς τον κίνδυνο να στερηθεί δικαστικής προστασίας. Με τις προαναφερθείσες, όμως, διαδοχικές κυα, οι οποίες ακολούθησαν την έκδοση της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα, [και ανεξαρτήτως του ότι σε κάθε μία από αυτές προβλέπεται, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, ότι από την έναρξη ισχύος της καταργείται η προηγούμενη] παρατάθηκε κατ' ουσίαν η ισχύς της προσβαλλόμενης ρύθμισης, εφόσον αυτή επαναλαμβάνεται διαρκώς ως προς όλα τα σκέλη της με όμοιο, κατά βάση, περιεχόμενο στις μεταγενέστερες κυα, τα δε αφορώντα την πανδημία δεδομένα, τα οποία ελήφθησαν υπόψη για την έκδοση της προσβαλλομένης, δεν μεταβλήθηκαν, τουλάχιστον επί τα βελτίω, έως την έκδοση των μεταγενεστέρων τινά. Με τα δεδομένα αυτά και προς διασφάλιση της παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α), οι εν λόγω μεταγενέστερες κυα πρέπει να θεωρηθούν συμπροσβαλλόμενες με την κρινόμενη αίτηση χωρίς να συντρέχει περίπτωση κατάργησης

της δίκης κατά τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 32 του π.δ. 18/1989 ή ανάγκη τήρησης της διαγραφόμενης στην παρ. 3 του εν λόγω άρθρου διαδικασίας.

6. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 266 του ν.δ. 86/1969 «περί Δασικού Κώδικα» (Α΄ 7) μεταξύ των σκοπών των κυνηγετικών συλλόγων είναι η οργάνωση των κυνηγών, η συμβολή τους στην προσπάθεια της πολιτείας για τη διατήρηση, ανάπτυξη και προστασία του θηραματικού πλούτου, η βοήθεια των δασικών υπηρεσιών για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τη θήρα και το θήραμα και η παροχή σε αυτές κάθε αναγκαίας πληροφορίας και συνδρομής (παρ. 2). Μεταξύ δε των σκοπών της «Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος» είναι η άσκηση εποπτείας και ελέγχου επί των κυνηγετικών συλλόγων και ομοσπονδιών, η εποπτεία άσκησης της θήρας από τα μέλη των κυνηγετικών συλλόγων και η προστασία και ανάπτυξη του θηραματικού πλούτου της χώρας σε συνεργασία με τα κρατικά όργανα [παρ. 6 και 7 του άρθρου 266 του ν.δ. 86/1969 βλ. και την 25234/1637/7.4.1976 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας «Περί εγκρίσεως Καταστατικού Κυνηγετικών Συλλόγων, Κυνηγετικών Ομοσπονδιών και Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας» (Β΄ 640)]. Ενόψει των ανωτέρω, η αιτούσα ως η ανώτατη κυνηγετική οργάνωση με έννομο συμφέρον ασκεί, υπό την ιδιότητά της αυτή, την υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως.
7. Επειδή, η διάρκεια της κυνηγετικής περιόδου για το κυνηγετικό έτος 2020-2021 έληξε, σύμφωνα με την ετήσια ρυθμιστική για την θήρα ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/68735/1777/14.7.2020 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β΄ 3053), στις 28 Φεβρουαρίου 2021, με την εξαίρεση αφενός της θήρας του αγριοκούνελου, που επιτρέπεται μέχρι τις 10 Μαρτίου 2021 (από 1.3 έως 10.3 μόνο σε νησιά που υπάρχει αγριοκούνελο χωρίς συνοδεία

σκύλου) και αφετέρου του αγριόχοιρου, του οποίου η θήρα επιτρεπόταν, αρχικώς, μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2021 και στη συνέχεια, κατά τροποποίηση της ανωτέρω απόφασης η χρονική περίοδος της θήρας του αγριόχοιρου παρατάθηκε μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2021 [βλ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/6742/253/23.1.2021 (Β' 190/ 24.1.2021)], ακολούθως δε, μέχρι τις 31 Μαρτίου 2021 [βλ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/19752/739/28.2.2021 (Β' 820/ 2.3.2021)], για λόγους αντιμετώπισης του κινδύνου της Αφρικανικής Πανώλης των Χοίρων (ΑΠΧ), ύστερα από το 60/8823/12.1.2021 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Κτηνιατρικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Συνεπώς, εφόσον κατά την συζήτηση της υποθέσεως στις 5.3.2021 εξακολουθούσε, με βάση την ετήσια ρυθμιστική απόφαση για την θήρα, να επιτρέπεται η θήρα δύο θηρευσίμων ειδών, η παρούσα δίκη διατηρεί το βλαπτικό για την αιτούσα αντικείμενό της.

8. Επειδή, το Σύνταγμα ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 2 ότι «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», στο άρθρο 4 παρ. 1 ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», στο άρθρο 5 ότι «1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ... 2. Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, ... 3. Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανείς δεν καταδιώκεται, ούτε συλλαμβάνεται, ούτε φυλακίζεται, ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά μόνον όταν και όπως ορίζει ο νόμος. 4. Απαγορεύονται

ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, όπως νόμος ορίζει. 5. Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. ...» και στην υπό το άρθρο 4 ερμηνευτική δήλωση ότι «Στην απαγόρευση της παραγράφου 4 δεν περιλαμβάνεται η απαγόρευση εξόδου με πράξη του εισαγγελέα, εξαιτίας ποινικής δίωξης, ούτε η λήψη μέτρων που επιβάλλονται για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας ασθενών, όπως νόμος ορίζει». Περαιτέρω, στο άρθρο 7 παρ. 2 προβλέπεται ότι «..., οποιαδήποτε ... βλάβη υγείας, ..., καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει», στο άρθρο 21 παρ. 3 ότι «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών ...», στο άρθρο 22 παρ. 4 ότι «Οποιαδήποτε μορφή αναγκαστικής εργασίας απαγορεύεται. Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών σε περίπτωση ... ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, ...» και στο άρθρο 25 ορίζεται ότι «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκσή τους. ... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει

επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. 2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαραίτητων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη. 3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται. 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης». Εξάλλου, στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256), ορίζονται τα εξής: «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

9. Επειδή, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις προκύπτει ότι το δικαίωμα στην υγεία αναγνωρίζεται στο Σύνταγμα τόσο ως ατομικό όσο και ως κοινωνικό δικαίωμα. Ειδικότερα, ως ατομικό, το δικαίωμα στην υγεία περιλαμβάνει την προστασία της ατομικής υγείας και σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας του ατόμου από προσβολές και διακινδυνεύσεις, καθώς και την ελευθερία του αυτοκαθορισμού του, ήτοι την ελευθερία του ατόμου να αποφασίζει το ίδιο για τα θέματα της

υγείας του. Ως κοινωνικό, το δικαίωμα στην υγεία συνίσταται στην υποχρέωση του Κράτους προς παροχή στους πολίτες υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου και, γενικώς, στην υποχρέωσή του προς λήψη των αναγκαίων εκάστοτε θετικών μέτρων που αποβλέπουν στην προστασία της υγείας τους (ΣτΕ 2362/2019, 1847/2016 Ολομ. σκ. 8, 1187/2009 Ολομ. σκ. 5, 400/1986 Ολομ., Π.Ε. 229/2008 Ολομ.), έτσι ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία, υπό την έννοια της πρόληψης των νοσημάτων και της προαγωγής της υγείας των πολιτών, στους οποίους, εξάλλου, παρέχεται δικαίωμα να απαιτήσουν από το Κράτος την πραγμάτωση της αντίστοιχης υποχρεώσεώς του (ΣτΕ 400/1986 Ολομ.). Επομένως, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η δημόσια υγεία, όπως είναι η κατάσταση πανδημίας λόγω της εμφάνισης νέου μολυσματικού ιού, που διακρίνεται για την υψηλή και ταχεία μεταδοτικότητά του και την πιθανότητα πρόκλησης σοβαρών προβλημάτων υγείας στα άτομα τα οποία προσβάλλει δημιουργώντας ακόμα και κίνδυνο για τη ζωή τους, το Κράτος, με γνώμονα την αρχή της προφύλαξης, οφείλει να λάβει όλα τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα για τον περιορισμό της διάδοσης της ασθένειας και, κατ' επέκταση, την μείωση της πίεσης των υπηρεσιών υγείας, οι δε πολίτες έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν την πραγμάτωση της σχετικής υποχρέωσης του Κράτους. Τα μέτρα αυτά μπορεί μιν να συνιστούν ακόμα και σοβαρή επέμβαση στην απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως είναι η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, η ελευθερία κίνησης και η ιδιωτική του ζωή, πλην η επέμβαση αυτή είναι συνταγματικώς ανεκτή εφ' όσον: α) Προβλέπεται από ειδική νομοθεσία, η οποία λαμβάνει υπόψη τα κρατούντα σχετικώς έγκυρα και τεκμηριωμένα

επιστημονικά, ιατρικά και επιδημιολογικά πορίσματα, β) τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης επιβάλλονται χωρίς αδικαιολόγητες διακρίσεις, γ) παρέχεται δυνατότητα εξαιρέσεως σε ειδικές περιπτώσεις για τις οποίες αυτά αντενδείκνυνται (πρβλ. όσον αφορά τον υποχρεωτικό εμβολιασμό, ΣτΕ 2387/2020 7μ., σκ. 13, ΕΔΔΑ απόφαση της 15.3.2012 Solomakhin κατά Ουκρανίας, σκ. 33-39, Conseil Constitutionnel απόφαση 2015-458 QPC της 20.3.2015, σκ. 9-10, Conseil d'État απόφαση No 419242 της 6.5.2019, σκ.12) και δ) τα μέτρα αυτά λαμβάνονται για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, η ένταση δε και η διάρκειά τους πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικώς από τα αρμόδια κρατικά όργανα ανάλογα με τα τρέχοντα, κάθε φορά, επιδημιολογικά δεδομένα και την εξέλιξη των έγκυρων επιστημονικών παραδοχών. Η ως άνω παρέμβαση, εφ' όσον, σύμφωνα με τις κρατούσες επιστημονικές παραδοχές για την εξέλιξη της πανδημίας, κρίνεται αναγκαία και πρόσφορη για την προστασία της υγείας και, εντεύθεν, της ζωής των πολιτών, σε συνδυασμό με την εκ του Συντάγματος οφειλόμενη κρατική μέριμνα για την διαφύλαξη της λειτουργίας του συστήματος υγείας, δεν μπορεί να θεωρηθεί δυσανάλογη για την επίτευξη του προμνημονευθέντος συνταγματικού δημοσίου σκοπού (ΕΔΔΑ Memlica κ. Ελλάδος, απόφαση της 6ης-10-2015, σκ. 55). Εξ άλλου, κατά τον καθορισμό των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, κατά την λήψη των οποίων σταθμίζονται ιατρικής φύσεως δεδομένα, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πανδημίας και των λαμβανομένων μέτρων στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας, ο νομοθέτης (κοινός και κανονιστικός) διαθέτει, ως προς την καταλληλότητα και την αναγκαιότητά τους, ευρύ περιθώριο

εκτιμήσεως, που, κατά τα ανωτέρω, οφείλει να στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα. Συνεπώς, ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας περιορίζεται στην κρίση εάν η θεσπιζόμενη ρύθμιση είτε είναι προδήλως απρόσφορη είτε υπερβαίνει προδήλως το απαραίτητο για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρο (πρβ. Σ.τ.Ε. 1210/2010 Ολομ. σκ. 24, 208/2020 Ολομ. σκ. 13, 3013/2014 Ολομ. σκ. 23 · πρβ. Conseil Constitutionnel απόφαση 2015-458 QPC της 20-3-2015, σκ. 10). Τέλος, δοθέντος ότι τα κατοχυρούμενα στο Σύνταγμα και στις διεθνείς συνθήκες ατομικά δικαιώματα πραγματώνονται στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου, εντός της οργανωμένης πολιτείας, ανακύπτει από το άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος η υποχρέωση του ατόμου, επιδεικνύοντας την επιτασσόμενη από την διάταξη αυτή κοινωνική αλληλεγγύη, να ανέχεται, υπό τις ανωτέρω εκτεθείσες προϋποθέσεις, περιορισμούς των δικαιωμάτων του.

10. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «Υστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Με την ανωτέρω διάταξη του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη η δυνατότητα να μεταβιβάζει στην εκτελεστική εξουσία την αρμοδιότητά του προς θέσπιση κανόνων δικαίου, τίθεται δε ο κανόνας ότι η νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, ο οποίος ασκεί την

μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων. Η νομοθετική εξουσιοδότηση πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, δηλαδή να προβαίνει σε συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της και να καθορίζει τα όριά της σε σχέση προς αυτό. Περαιτέρω, με την διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου του Συντάγματος επιτρέπεται να ορισθούν, ως φορείς της κατ' εξουσιοδότηση ασκούμενης νομοθετικής αρμοδιότητας, και άλλα, εκτός του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοικήσεως, εφόσον πρόκειται να ρυθμισθούν «ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Ως ειδικότερα δε θέματα νοούνται εκείνα, τα οποία αποτελούν, κατά το περιεχόμενό τους και σε σχέση προς την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της εν λόγω νομοθετικής ρυθμίσεως. Απαιτείται, επομένως, στην περίπτωση αυτή να περιέχει το νομοθετικό κείμενο όχι απλώς τον καθ' ύλην προσδιορισμό του αντικειμένου της εξουσιοδοτήσεως, αλλά, επί πλέον, και την ουσιαστική ρύθμισή του, έστω και σε γενικές γραμμές (βλ. ΣτΕ 1831, 580/2021 Ολ., 2307/2018 Ολ., 1804/2017 Ολ., 1749/2016 Ολ. κ.ά.).

- 11.** Επειδή, λόγω της παγκόσμιας επιδημικής έξαρσης νέου κορωνοϊού (Sars-Cov-2) ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) κήρυξε, στις 30.1.2020, κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία σε διεθνές επίπεδο, ενώ στις 11.3.2020 χαρακτήρισε την προκαλούμενη από τον ιό νόσο (COVID-19) ως πανδημία και παρότρυνε τις κυβερνήσεις όλων των χωρών να αναγάγουν τον έλεγχο της νόσου σε «κορυφαία προτεραιότητα». Παρόμοια έκκληση απύ-

θυνε και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Σύμφωνα με τις οδηγίες του εν λόγω οργανισμού (βλ. Παρατηρήσεις για τα μέτρα τήρησης κοινωνικών αποστάσεων που λαμβάνονται λόγω της νόσου COVID-19/δεύτερη επικαιροποίηση, Μάρτιος 2020) η εφαρμογή μέτρων τήρησης κοινωνικών αποστάσεων σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο, με τα οποία επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση των επαφών μεταξύ των ατόμων με σκοπό να περιοριστεί η πιθανότητα εμφάνισης νέων λοιμώξεων, μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη και να αναδειχθεί σε βασική συνιστώσα του σχεδίου αντιμετώπισης της πανδημίας. Στο πλαίσιο αυτό, με το άρθρο εξηκοστό όγδοο παρ. 3 της από 20.3.2020 πράξης νομοθετικού περιεχομένου (ΠΝΠ) με τίτλο: «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης» (Α' 68), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020 (Α' 83), όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την κατάργηση του τελευταίου εδαφίου της από το άρθρο εβδομηκοστό τέταρτο παρ. 2 της κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4690/2020 (Α' 104) από 13.4.2020 ΠΝΠ, προβλέφθηκε ότι: «Για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, είναι δυνατόν να επιβάλλονται ως μέτρα πρόληψης και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, περιορισμοί ή απαγόρευση της κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια. Από τα μέτρα του προηγού-

μενου εδαφίου εξαιρούνται μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών, αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο. Τα μέτρα του πρώτου εδαφίου της παρούσας επιβάλλονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι εξαιρέσεις του δευτέρου εδαφίου, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία ρύθμιση για την εφαρμογή της παρούσας.». Περαιτέρω, με την παρ. 1 του άρθρου εβδομηκοστού τετάρτου της από 13.4.2020 ΠΝΠ «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α' 84), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4690/2020 (Α' 104), προστέθηκε παράγραφος 6 στο άρθρο εικοστό τρίτο της κυρωθείσης με το άρθρο 3 του ν. 4682/2020 (Α' 76) από 14.3.2020 ΠΝΠ, στην οποία (παράγραφο 6) προβλέπεται ότι: «Ειδικώς στην περίπτωση επιβολής περιορισμών ή απαγόρευσης κυκλοφορίας των πολιτών, σύμφωνα με την παρ. 3 του εξηκοστού ογδόου άρθρου, οι κυρώσεις καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών, με την οποία επιβάλλονται τα ανωτέρω μέτρα. Οι ανωτέρω κυρώσεις δύναται να προβλέπουν, κατά περίπτωση, πέραν της επιβολής διοικητικού προστίμου, και άλλα διοικητικά μέτρα, όπως την επιτόπου αφαίρεση της άδειας κυκλοφορίας και κρατικών πινακίδων του οχήματος».

12. Επειδή, με τις παρατιθέμενες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις παρασχέθηκε στον κανονιστικό νομοθέτη η εξαιρετική αρμοδιότητα για την έκδοση αποφάσεων

σχετικών με την επιβολή μέτρων απαγόρευσης ή περιορισμού της ελεύθερης κίνησης των πολιτών για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, κατά την έννοια των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 5 του Συντάγματος, της τιθέμενης υπό το άρθρο αυτό ερμηνευτικής δήλωσης, καθώς και της παραγράφου 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, για επιτακτικούς λόγους δημόσιας υγείας, οι οποίοι έγκεινται στην εξαιρετικά επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπισθούν οι άμεσοι κίνδυνοι από την εμφάνιση και διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, παρασχέθηκε εξουσιοδότηση για την έκδοση υπουργικών αποφάσεων, με τις οποίες επιβάλλονται, πλην άλλων, προληπτικώς και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, μέτρα απαγόρευσης ή περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια και προβλέπονται οι εξαιρέσεις από τον περιορισμό ή την απαγόρευση της κυκλοφορίας των πολιτών για την ικανοποίηση ζωτικών, επαγγελματικών και προσωπικών αναγκών τους (πρβλ. ΣτΕ 1992/2020).

13. Επειδή, κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, των προεκτεθεισών εξουσιοδοτικών διατάξεων του άρθρου εξηκοστού όγδοου παρ. 3 της από 20.3.2020 ΠΝΠ εκδόθηκε τόσο η αρχικώς προσβαλλόμενη κυα Δ1α/Γ.Π.οικ. 4992/22.1.2021, όσο και οι εκδοθείσες μετά από αυτήν και έως την συζήτηση της κρινομένης υποθέσεως (και θεωρούμενες, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 5, ως συμπροσβαλλόμενες), με το άρθρο 3 παρ. 1 των οποίων επιβλήθηκε ως μέτρο πρόληψης της περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα το μέτρο του γενικού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών, ενώ στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου προβλέφθηκαν εξαιρέσεις από το

μέτρο αυτό, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και για περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, για μετακινήσεις προς εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών αναγκών των πολιτών, που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλο τρόπο. Μεταξύ των εξαιρέσεων της παραγράφου 2 του άρθρου 3 περιλαμβάνεται και «(η) [ιζ] στην προσβαλλόμενη με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα] Μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς τον σκοπό αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων, και μόνο εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης, Έβρου και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η μετακίνηση της παρούσας περίπτωσης δύναται να πραγματοποιείται με τη συμμετοχή έως τεσσάρων (4) ατόμων». Περαιτέρω, στις παρ. 3-5 του ίδιου άρθρου 3 προβλέπονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, βάσει των οποίων επιτρέπεται η κατ' εξαίρεση μετακίνηση των πολιτών, ειδικώς δε όσον αφορά την μετακίνηση για την θήρα αγριόχοιρου της ανωτέρω περιπτώσεως (η) [ιζ] στην προσβαλλόμενη με το εισαγωγικό δικόγραφο] προβλέπεται ότι απαιτείται βεβαίωση κίνησης (Βεβαίωση τύπου Β), η οποία υπογράφεται από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, αφορά κάθε μεμονωμένη μετακίνηση και συμπληρώνεται κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο εδάφιο α της ίδιας παρ. 5 του άρθρου 3, καθώς και βεβαίωση του οικείου Κυνηγετικού Συλλόγου που πιστοποιεί την ιδιότητα του θηρευτή ως μέλους του» (άρθρο 3 παρ. 5 τελευταίο εδάφιο). Περαιτέρω, επιβάλλεται με το άρθρο 4 της πιο πάνω κυα το μέτρο του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας (με οποιοδήποτε μέσο) των πολιτών στην Επικράτεια, πέραν των ορίων της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, στην περίπτωση δε της Αττικής εκτός των ορίων της Περιφέρειας

και [όπως προβλέπεται στην κυα Δ1α/Γ.Π. οικ. 8378/5.2.2021 (Β' 454) και στις μεταγενέστερες αυτής] στην περίπτωση των περιοχών που εντάσσονται στο επίπεδο πολύ αυξημένου κινδύνου εκτός των ορίων του Δήμου, με εξαίρεση τις προβλεπόμενες στην ίδια διάταξη περιπτώσεις. Τέλος, στο άρθρο 6 παρ. 2 της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα όσο και των θεωρούμενων ως συμπροσβαλλόμενων κυα προβλέπονται οι επιβαλλόμενες, σε περίπτωση παραβίασης των προβλεπόμενων μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας, κυρώσεις. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι: «2. ... Στα πρόσωπα που παραβιάζουν τον περιορισμό κυκλοφορίας των άρθρων 3 και 4 επιβάλλεται, με αιτιολογημένη πράξη της αρμόδιας αρχής, διοικητικό πρόστιμο τριακοσίων (300) ευρώ για κάθε παράβαση. ... Ειδικώς σε περίπτωση παράβασης των όρων μετακίνησης της περ. (η) της παρ. 2 του άρθρου 3 επιβάλλονται επιπλέον: α) ανάκληση της σχετικής άδειας του θηρευτή και β) απαγόρευση λήψης άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια. 3. Δεν θίγονται από την εφαρμογή του παρόντος οι τυχόν προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις».

- 14.** Επειδή, η αρχικώς προσβαλλόμενη κυα Δ1α/Γ.Π.οικ.: 4992/22.1.2021 εκδόθηκε κατόπιν της από 22-1-2021 εισήγησης της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, η οποία υιοθέτησε την από 22-1-2021 εισήγηση της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες, συλλογικού οργάνου αποτελούμενου αμιγώς από επιστήμονες του χώρου της υγείας εγνωσμένου κύρους. Η τελευταία επιτροπή, αφού αξιολόγησε τα τρέχοντα επιστημονικά και επιδημιολογικά δεδομένα, εισηγήθηκε σύνολο μέτρων προκειμένου να επιτευχθεί

η κοινωνική αποστασιοποίηση προς τον σκοπό αποφυγής της περαιτέρω διασποράς του ιού. Ειδικότερα, εισηγήθηκε αρνητικά για την επανέναρξη ορισμένων δραστηριοτήτων, και θετικά για άλλες, όπως για την επανέναρξη της δια ζώσης εκπαιδευτικής λειτουργίας των Γυμνασίων και Λυκείων Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης από 1.2.2021, την μετακίνηση των φοιτητών μεταξύ περιφερειακών ενοτήτων προς τον σκοπό της λήξης της μίσθωσης της φοιτητικής κατοικίας. Ειδικά ως προς τη θήρα αγριόχοιρου στις περιφερειακές ενότητες Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης στην ανωτέρω εισήγηση της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες αναφέρονται τα εξής: «Η Υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής για την μεγάλη έξαρση της ζωνόσου της αφρικανικής πανώλης που ενδημεί στους αγριόχοιρους στην γειτονική Βουλγαρία και για την αποφυγή επιδημιολογικής εξάπλωσης της νόσου στη χώρα μας –η οποία παρεμπιπτόντως θα είχε και σημαντικό οικονομικό κόστος– πρότεινε να επιτραπεί η θήρα αγριόχοιρου στις Περιφερειακές Ενότητες Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης. Τα μέλη της Επιτροπής μετά από διαλογική συζήτηση εισηγήθηκαν θετικά επί των ανωτέρω, με την επισήμανση της συμμετοχής έως τεσσάρων κυνηγών σε δύο διαφορετικά σχήματα». Εξάλλου, ως προς το ερασιτεχνικό κυνήγι-ερασιτεχνική αλιεία, αναφέρονται τα ακόλουθα: «Σχετικά με αιτήματα του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας και του Υπουργείου Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής για να επιτραπεί το ερασιτεχνικό κυνήγι και η ερασιτεχνική αλιεία εντός Περιφερειακής Ενότητας με την συμμετοχή έως δύο ατόμων, τα μέλη της Επιτροπής λαμβάνοντας υπόψη τον

κίνδυνο αύξησης της κινητικότητας εισηγήθηκαν κατά πλειοψηφία να μην επιτραπεί επί του παρόντος η άσκηση καμίας εκ των δύο δραστηριοτήτων». Περαιτέρω, η κυα Δ1α/Γ.Π.οικ. 9147/10.2.2021, κατά της οποίας η αιτούσα είχε καταθέσει το πρώτο δικόγραφο συνέχισης δίκης, εκδόθηκε κατόπιν της από 9-2-2021 εισήγησης της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19 και ως αιτιολογία των ρυθμίσεων της αναφέρει την ανάγκη ενίσχυσης των ισχυόντων μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας λαμβανομένης υπόψη της τρέχουσας επιδημιολογικής επιβάρυνσης. Εξάλλου, η ανωτέρω εισήγηση της Επιτροπής ενέκρινε εισήγηση της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες, σύμφωνα με την οποία, «εξαιτίας της εμφάνισης επιβαρυσμένου επιδημιολογικού φορτίου στην Αττική, με αυξανόμενη πίεση στο Σύστημα Υγείας στις ΠΕ της Περιφέρειας Αττικής και αυξητικές τάσεις των δεικτών και των κρουσμάτων ανά 100.000 πληθυσμού (7ήμερος και 14ήμερος κυλιόμενος μέσος όρος), καθώς τα ανωτέρω δεδομένα ειδικότερα εμφανίζουν: 157% αύξηση των κρουσμάτων στην Αττική με ταυτόχρονη αυξητική τάση, περισσότερα από 4.500 κρούσματα, αυξητική τάση νέων εισαγωγών και νοσηλειών τόσο σε απλές κλίνες, όσο και σε κλίνες ΜΕΘ και ΜΑΦ», προτείνεται η λήψη «περαιτέρω περιοριστικών μέτρων για την ΠΕ Αττικής, τα οποία ενδεικτικά περιλαμβάνουν: Περιορισμό των δραστηριοτήτων του λιανεμπορίου – Περιορισμό της λειτουργίας των σχολικών μονάδων (βρεφονηπιακών σταθμών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) – Περιορισμό στις συγκεντρώσεις ατόμων (ΜΜΜ, χώροι λατρείας κ.ά.) – Αύξηση

του ποσοστού τηλεργασίας σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% – Περιορισμό στη χρήση των κωδικών μετακίνησης». Τέλος, οι μεταγενέστερες κυα αναφέρουν την ανάγκη ενίσχυσης των ισχυόντων μέτρων προστασίας, λόγω παρατηρούμενης μεν «σταθεροποιητική[ς] τάση[ς] στη συνολική εικόνα της πανδημίας» με περαιτέρω, όμως, «άνοδο στην πληρότητα των ΜΕΘ σε όλη της επικράτεια». Μάλιστα, σύμφωνα με την τελευταία από τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, οι περιοχές της χώρας διακρίνονται σε δύο επίπεδα επιδημιολογικής επιβάρυνσης (πολύ αυξημένου κινδύνου και αυξημένου κινδύνου), αντί της μέχρι την προηγούμενη κυα διάκριση αυτών σε τρία επίπεδα επιδημιολογικής επιβάρυνσης (επίπεδο πολύ αυξημένου κινδύνου, επίπεδο αυξημένου κινδύνου, επίπεδο επιτήρησης), ενώ αυστηροποιούνται οι προϋποθέσεις, υπό τις οποίες κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κυκλοφορία (μετάβαση σε εν λειτουργία κατάστημα/επιχείρηση, όπου επιτρέπεται η λειτουργία του/σε τράπεζα μόνο εντός των ορίων του οικείου Δήμου ή σε απόσταση έως δύο χιλιομέτρων από την οικία του μετακινούμενου, σωματική άσκηση σε εξωτερικό χώρο αποκλειστικά πεζή ή με ποδήλατο), από δε τις εισηγήσεις των ανωτέρω επιτροπών, με βάση τις οποίες η ως άνω κυα εκδόθηκε, δεν προκύπτει διαφορετική εκτίμηση ως προς το ερασιτεχνικό κινήγι και την κατ' εξαίρεση μετακίνηση για άσκηση της θήρας του αγριόχοιρου.

- 15.** Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση (κυα) αντίκειται στα άρθρα 43 παρ. 2 και 95 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος για την επεξεργασία των κανονιστικών διαταγμάτων, διότι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων, όπως αυτών που πηγάζουν

από το άρθρο 5 του Συντάγματος, ήτοι της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, καθώς και της ελευθερίας κίνησης και εγκατάστασης στη χώρα, επιτρέπεται να επιβάλλονται με τυπικό νόμο ή προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται κατ' εξουσιοδότηση νόμου και υπόκειται στην επεξεργασία του Συμβουλίου της Επικρατείας, και όχι βάσει κυα κανονιστικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι, όπως εν προκειμένω, με την κυα αυτή δεν ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό, αλλά επιβάλλονται περιορισμοί στο σύνολο των κυνηγών όσον αφορά την άσκηση της οργανωμένης θήρας για το σύνολο της επικράτειας. Περαιτέρω, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη κυα, κατά το μέρος που αφορά την απαγόρευση άσκησης οργανωμένης θήρας, εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, εκτός των ορίων των νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων, που αναφέρονται στο προοίμιο αυτής. Ειδικότερα, η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη κυα δεν βρίσκει νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα σε σειρά νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων [άρθρου τεσσαρακοστού τέταρτου της –κυρωθείσης με το άρθρο 2 του ν. 4690/2020– από 1.5.2020 ΠΝΠ, άρθρου πρώτου της –κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020– από 25.2.2020 ΠΝΠ, άρθρου εικοστού τρίτου παρ. 4 της –κυρωθείσης με το άρθρο 3 του ν. 4682/2020– από 14.3.2020 ΠΝΠ, άρθρου 11 της –κυρωθείσης με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020– από 11.3.2020 ΠΝΠ], ενώ όσον αφορά τη προεκτεθείσα διάταξη του άρθρου εξηκοστού όγδοου παρ. 3 της –κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020– από 20.3.2020 ΠΝΠ, η οποία προβλέπει την επιβολή ως

προληπτικών μέτρων του περιορισμού ή της απαγόρευσης κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην επικράτεια, η αιτούσα Συνομοσπονδία προβάλλει ότι η διάταξη αυτή δεν συνιστά νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα για την έκδοση της προσβαλλόμενης κυα, καθ' ο μέρος προσβάλλεται, διότι: α) Δεν προβλέπει, μεταξύ των αρμόδιων υπουργών για την επιβολή των πιο πάνω μέτρων, τον μόνον αρμόδιο για την επιβολή περιορισμών στην άσκηση θήρας Υπουργό Ενέργειας και Περιβάλλοντος και, ως εκ τούτου, η θήρα δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο των προβλεπόμενων στη διάταξη αυτή περιορισμών και β) δεν περιλαμβάνει, μεταξύ των εξουσιοδοτικών της διατάξεων, τις διατάξεις του ν.δ. 86/1969 (άρθρα 251, 258, 259, 261), του ν.δ. 996/1971 (άρθρο 11), του ν. 177/1975 (άρθρα 7 και 8) και του ν. 2637/1998 (άρθρα 57, 58 και 59), όπως ισχύουν, κατ' εξουσιοδότηση των οποίων εκδίδεται η ετήσια ρυθμιστική για την θήρα απόφαση, η οποία μπορεί να απαγορεύει ή να θέτει περιορισμούς στην άσκηση της οργανωμένης θήρας.

- 16.** Επειδή, ο γενικός περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών και η εντασσόμενη σ' αυτόν απαγόρευση μετακίνησης για άσκηση θήρας ευρίσκουν νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα στη διάταξη του άρθρου εξηκοστού όγδοου παρ. 3 της, κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020, από 20.3.2020 ΠΝΠ, η οποία προβλέπει για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας, που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη δυνατότητα επιβολής περιορισμών ή απαγόρευσης της κυκλοφορίας των πολιτών, με εξαίρεση τις μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών αναγκών τους, που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με

άλλο τρόπο. Εφόσον με την προεκτεθείσα διάταξη γίνεται ουσιαστική ρύθμιση του θέματος του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών, η παρεχόμενη με τη διάταξη αυτή εξουσιοδότηση στους Υπουργούς Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών αφορά τη ρύθμιση ειδικότερου θέματος, κατά την έννοια του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος, και, κατά συνέπεια, νομίμως χορηγείται σε όργανο της Διοίκησης άλλο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Εξάλλου, εφόσον ο περιορισμός κυκλοφορίας που ρυθμίζεται με τη διάταξη του άρθρου 3 της αρχικώς προσβαλλόμενης κυα και των θεωρουμένων ως συμπροσβαλλομένων συνιστά ειδικότερο ζήτημα, κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος, δεν επηρεάζει τη νομιμότητά της διάταξης αυτής το γεγονός ότι ο πιο πάνω περιορισμός αφορά το σύνολο των κυνηγών στο σύνολο της επικράτειας [με την εξαίρεση του άρθρου 3 παρ. 2 περ. ιη των προσβαλλομένων κυα (περ. ιζ της αρχικώς προσβαλλομένης κυα)]. Άλλωστε, δεν απαιτείται έκδοση κανονιστικού διατάγματος σε κάθε περίπτωση που με την εξουσιοδοτική διάταξη παρέχεται, όπως εν προκειμένω, η δυνατότητα θέσπισης συγκεκριμένων περιορισμών ατομικών δικαιωμάτων (πρβλ. ΣτΕ 1210/2010 Ολ. σκ. 16, 1804/2017 Ολ. σκ. 12, 512/2018 σκ. 8). Δεδομένου δε ότι η ανωτέρω εξουσιοδοτική διάταξη δεν ρυθμίζει ζητήματα, που αφορούν την άσκηση θήρας, ούτε οι προσβαλλόμενες κυα τροποποιούν ή καταργούν διατάξεις περί θήρας, αλλά επιβάλλουν γενικό περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, από τους οποίους, κατ' αποτέλεσμα μόνον, επηρεάζεται και η άσκηση της θήρας, δεν απαιτείται η συμπερίληψη του Υπουργού

Περιβάλλοντος και Ενέργειας μεταξύ των Υπουργών, στους οποίους ανατίθεται, με την ανωτέρω εξουσιοδοτική διάταξη, η θέσπιση μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας, ανεξαρτήτως του ότι, εν προκειμένω, τις προσβαλλόμενες πράξεις συνυπογράφει ο Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ούτε απαιτείται μεταξύ των εξουσιοδοτικών διατάξεων να περιλαμβάνονται και οι διατάξεις του Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969) και οι λοιπές διατάξεις κατ' εξουσιοδότηση των οποίων εκδίδεται η ρυθμιστική περί θήρας υπουργική απόφαση. Εξάλλου, από τη μη συμπερίληψη του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μεταξύ των Υπουργών, στους οποίους ανατίθεται με την πιο πάνω εξουσιοδοτική διάταξη η θέσπιση των προβλεπόμενων σε αυτήν μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας δεν μπορεί να συναχθεί ότι η δραστηριότητα της θήρας δεν καταλαμβάνεται από τους προβλεπόμενους στη διάταξη αυτήν περιορισμούς. Συνεπώς, ο ανωτέρω προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

- 17.** Επειδή, προβάλλεται ότι η επίμαχη ρύθμιση παραβιάζει τις διατάξεις του άρθρου 5 του Συντάγματος, διότι με αυτήν εισάγονται περιορισμοί στο δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, της συμμετοχής καθενός στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας, την ελευθερία καθώς και την ελεύθερη κίνηση και εγκατάσταση στη χώρα, χωρίς να συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος αναγόμενοι στην προστασία της δημόσιας υγείας, δεδομένου ότι η άσκηση οργανωμένης θήρας δεν απαιτεί συγχρωτισμό, αλλά πραγματοποιείται κατά μόνους, και μάλιστα σε ελεύθερους και όχι σε κλειστούς χώρους, θα μπορούσε δε να επιτραπεί υπό όρους και συγκεκριμένα αποκλειστικά εντός της οικείας περιφερειακής ενότητας ή, στην περίπτωση

της Αττικής, εντός των ορίων της περιφέρειας, με τη συμμετοχή μέχρι δύο ατόμων κυνηγών για λόγους ασφαλείας και με την εφαρμογή όλων των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας κατά την άσκησή της. Περαιτέρω προβάλλεται ότι παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 του Συντάγματος), διότι ο επιβαλλόμενος περιορισμός είναι γενικός και απόλυτος, ισχύει για το σύνολο των πολιτών και το σύνολο της επικράτειας και επιβάλλεται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες άσκησης της οργανωμένης θήρας (χωρίς συγχρωτισμό, ως επί το πλείστον κατά μόνους, σε υπαίθριους χώρους), αλλά και το γεγονός ότι η κυνηγετική περίοδος είναι απολύτως περιορισμένη και υπόκειται σε αυστηρότατο νομοθετικό πλαίσιο άσκησης.

- 18.** Επειδή, με τις επίμαχες ρυθμίσεις δεν απαγορεύεται η άσκηση της θήρας καθ' εαυτή, αλλά η μετακίνηση για την άσκησή της. Η απαγόρευση της μετακίνησης για την άσκηση θήρας εντάσσεται στο επιβαλλόμενο κατά τα ανωτέρω εξαιρετικό, προσωρινού χαρακτήρα, μέτρο του γενικού περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών στην επικράτεια και αποβλέπει στον περιορισμό της κινητικότητας, η οποία απορρέει από την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, με σκοπό την αποφυγή της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19. Συγκαταλέγεται μεταξύ πολλών άλλων σοβαρότατων περιοριστικών μέτρων, που ελήφθησαν προκειμένου να επιτευχθεί η κοινωνική αποστασιοποίηση, τα οποία άπτονται της άσκησης ατομικών δικαιωμάτων, κρίθηκαν δε απαραίτητα για την προστασία της δημόσιας υγείας στην Ελλάδα και παγκοσμίως λόγω της δυσχέρειας της ιατρικής επιστήμης να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ελήφθησαν τα μέτρα αυτά,

την πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση που προέκυψε από την εμφάνιση άγνωστου και λίαν επιθετικού μολυσματικού κορωνοϊού. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την εξέταση των δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να εξαιρεθούν από τους περιορισμούς, η οποία εμπίπτει στο ευρύ περιθώριο εκτίμησης του κανονιστικού νομοθέτη όπου σταθμίζονται ιατρικής και επιδημιολογικής φύσεως στοιχεία σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, όπως κοινωνικούς, οικονομικούς, εργασιακούς κ.λπ., η εκτίμηση της επιδημιολογικής επιβάρυνσης δεν γίνεται μεμονωμένα ή αποσπασματικά ανά δραστηριότητα, αλλά συνολικά. Έτσι, κατά τα προεκτεθέντα, το μέτρο της απαγόρευσης μετακίνησης προς άσκηση θήρας ως μέρος δέσμης μέτρων ελήφθη, εν προκειμένω, λόγω του κινδύνου αύξησης της συνολικής κινητικότητας και της συνολικής επιδημιολογικής επιβάρυνσης από την μετακίνηση για την άσκηση και της εν λόγω δραστηριότητας και όχι διότι αυτή καθ' εαυτή η θήρα, η οποία ασκείται σε ανοικτούς χώρους, προκαλεί συγχρωτισμό. Με τα δεδομένα αυτά το, κατά το άρθρο 3 παρ. 1 της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα, μέτρο του περιορισμού της κυκλοφορίας του γενικού πληθυσμού, του οποίου η ισχύς παρατάθηκε με τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, και η εντασσόμενη στον περιορισμό αυτό απαγόρευση μετακίνησης για άσκηση θήρας, η αναγκαιότητα λήψης του οποίου προκύπτει, κατά τα ήδη εκτεθέντα, από την επιδημιολογική κατάσταση της χώρας την κρίσιμη χρονική στιγμή, σύμφωνα με επίκαιρα στοιχεία επίσημων φορέων, όπως του ΕΟΔΥ, αποβλέπει δε στο να ανακόψει τον ρυθμό μετάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 και, κατ' επέκταση, να μειώσει την πίεση που δέχονται οι δημόσιες υπηρεσίες υγείας, ώστε να ανταποκριθούν

στις ανάγκες των πολιτών, δηλαδή, το ανωτέρω προσωρινό και υπό διαρκή αναθεώρηση προληπτικό μέτρο περιορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και της ελευθερίας της κίνησης, που λαμβάνεται για λόγους προστασίας της ζωής και της υγείας των πολιτών (άρθρα 5 παρ. 2, 4 και 5 του Συντάγματος, υπό το άρθρο αυτό ερμηνευτική δήλωση, 7 παρ. 2, 21 παρ. 3, 22 παρ. 4 του Συντάγματος και 2 της ΕΣΔΑ), είναι συνταγματικά ανεκτό, διότι δεν είναι προδήλως απρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Περαιτέρω, η επιλογή του κανονιστικού νομοθέτη να μην επιτρέψει τη μετακίνηση για άσκηση θήρας υπό συγκεκριμένους όρους (εντός της οικείας περιφερειακής ενότητας με την συμμετοχή μέχρι δύο κυνηγών), όπως είχε πράξει κατά το χρονικό διάστημα από 25.12.2020 έως 7.1.2021 και, μάλιστα, ακόμη κι αν βάσει όσων υποστηρίζει η αιτούσα διαφοροποιείται από την αντιμετώπιση του ίδιου ζητήματος σε άλλες χώρες, ανάγεται στην ανέλεγκτη ουσιαστική εκτίμηση του κανονιστικού νομοθέτη, αναφορικά με την επιλογή του καταλληλότερου στη δεδομένη χρονική στιγμή μέτρου αντιμετώπισης της πανδημίας. Ομοίως, στην ανέλεγκτη ουσιαστική εκτίμηση του κανονιστικού νομοθέτη ανάγεται και ο καθορισμός ως εξαίρεσης από τον περιορισμό της κυκλοφορίας της μετάβασης σε εν λειτουργία κατάστημα/επιχείρηση (άρθρο 3 παρ. 2 περ. δ) ή της μετακίνησης προς σωματική άσκηση (άρθρο 3 παρ. 2 περ. θ) και όχι της μετακίνησης προς άσκηση θήρας. Εξάλλου, ναι μεν, σύμφωνα με το άρθρο 251 παρ. 1 του ν.δ. 86/1969, η θήρα «επιτρέπεται να ασκείται ως άθλημα, καθ' όλην την Επικράτεια, ...», διαφοροποιείται, όμως, ως προς τις συνθήκες άσκησης της,

από την απλή σωματική άσκηση σε εξωτερικό χώρο, η οποία, άλλωστε, βάσει της προσαλλόμενης κυα επιτρέπεται αποκλειστικά πεζή ή με ποδήλατο (άρθρο 3 παρ. 2 περ. θ της τελευταίας από τις θεωρούμενες ως συμπροσαλλόμενες κυα Δ1α/Γ.Π. οικ. 13805/3.3.2021). Περαιτέρω, δεν καθιστούν το μέτρο προδήλως δυσανάλογο οι ειδικότεροι ισχυρισμοί της αιτούσας Συνομοσπονδίας ότι δεν λαμβάνεται υπόψη ότι οι κυνηγοί καταβάλλουν τέλη για την έκδοση άδειας και ενισχύουν μια σειρά από οικονομικές δραστηριότητες και ότι ανακύπτει ζήτημα κάλυψης του μισθολογικού κόστους των ιδιωτικών φυλάκων θήρας από τις κυνηγετικές οργανώσεις, ενώ ο ισχυρισμός της αιτούσας ότι δεν ελήφθη υπόψη από τον κανονιστικό νομοθέτη η συμβολή του κυνηγιού στην αντιμετώπιση κρίσεων, όπως της γρίπης των πτηνών, της αφρικανικής πανώλης των χοίρων, της λύσσας της αλεπούς, στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση, διότι ο κανονιστικός νομοθέτης συνεκτιμώντας το χαρακτήρα της θήρας ως μορφής διαχείρισης της άγριας πανίδας (ΣτΕ 2726/2011, 1047/2001), επιτρέπει, κατ' εξαίρεση με τη συμμετοχή έως τεσσάρων ατόμων, τη μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς αντιμετώπιση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης. Συνεπώς, ο ανωτέρω λόγος, με τον οποίο προβάλλεται ότι το επίμαχο μέτρο παραβιάζει το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, το δικαίωμα συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή και την ελευθερία κίνησης του ατόμου, καθώς και την αρχή της αναλογικότητας είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθώς απορριπτέοι είναι και

19. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσαλλόμενη

ρύθμιση παραβιάζει το άρθρο 5 παρ. 4 του Συντάγματος και την υπό αυτό ερμηνευτική δήλωση που επιτρέπουν, κατ' εξαίρεση, τη λήψη μόνον ατομικών διοικητικών μέτρων για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και όχι κανονιστικών διοικητικών μέτρων, που περιορίζουν την κίνηση οποιουδήποτε Έλληνα στη χώρα, όπως αυτών που επιβάλλονται με την προσαλλόμενη απόφαση. Όπως, όμως, έχει ανωτέρω εκτεθεί κατά την έννοια της παραγράφου 4 του άρθρου 5 και της ερμηνευτικής δήλωσης αυτού, επιτρέπεται η λήψη κανονιστικών μέτρων απαγόρευσης και περιορισμού της κυκλοφορίας που τίθενται σε συλλογικό επίπεδο και αφορούν τον γενικό πληθυσμό, όπως εν προκειμένω, για τον περιορισμό της εξάπλωσης της νόσου COVID-19, δηλαδή χάριν της προστασίας της δημόσιας υγείας (βλ. ΣτΕ 1992/2020). Συνεπώς, ο ανωτέρω λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

20. Επειδή, προβάλλεται ότι η επίμαχη απαγόρευση μετακίνησης για άσκηση θήρας και, κατ' επέκταση, η απαγόρευση άσκησης οργανωμένης θήρας αντίκειται στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, αφού η οργανωμένη θήρα αποτελεί μορφή προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και της άγριας πανίδας, με σκοπό την προστασία και τη διαφύλαξη αυτού, καθώς και των θηρεύσιμων ειδών που το απαρτίζουν. Ο ανωτέρω λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι η απαγόρευση της μετακίνησης για την άσκηση θήρας (με την πρόβλεψη της κατ' εξαίρεση μετακίνησης για τη θήρα αγριόχοιρου προς αντιμετώπιση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης, Έβρου και Ξάνθης), επιβαλλόμενη εξαιρετικώς για επιτακτικούς λόγους γενικότερου δημοσίου συμφέροντος, που αφορούν την προστασία της δημόσιας υγείας,

δεν αντίκειται στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος. Άλλωστε, η θήρα αποτελεί μεν μορφή διαχείρισης της άγριας πανίδας (βλ. ΣτΕ 2726/2011, 1047/2001), από τις διατάξεις, όμως, του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος δεν εγκαθιδρύεται ιδιαίτερο ατομικό δικαίωμα συναπτόμενο με την προστασία του περιβάλλοντος, σχετικό με την άσκηση της θηρευτικής δραστηριότητας (βλ. ΣτΕ 875/2019).

21. Επειδή, προβάλλεται ότι η ρύθμιση του άρθρου 3 παρ. 2 περ. ιζ της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα (ήδη περ. ιη στις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα), με την οποία επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η μετακίνηση για την θήρα αγριόχοιρου προς αντιμετώπιση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων (ΑΠΧ) μόνο στις Περιφερειακές Ενότητες Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης και όχι σε όλη την Επικράτεια, κείται εκτός νομοθετικής εξουσιοδότησης, άλλως έχει θεσπιστεί κατά παράβαση αυτής, διότι παρόμοια ρύθμιση θα μπορούσε να προβλεφθεί μόνο με την ετήσια ρυθμιστική για την θήρα απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/ 68735/1777/14.7.2020 του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 3053) και, γενικώς, κατ' επίκληση των διατάξεων βάσει των οποίων εκδίδεται κάθε χρόνο η ανωτέρω ρυθμιστική απόφαση [ν.δ. 86/1969 (άρθρα 251, 258, 259, 261, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 4711/2020), ν.δ. 996/1971 (άρθρο 11), ν. 177/1975 (άρθρα 7 και 8) και ν. 2637/1998 (άρθρα 57, 58 και 59) όπως ισχύουν]. Περαιτέρω, ισχυρίζεται η αιτούσα ότι η χρονική περίοδος της θήρας του αγριόχοιρου κατά το τρέχον έτος έληξε στις 28.2.2021 και, άρα, η προσβαλλόμενη κυα, κατά το μέρος που επιτρέπει το κυνήγι του αγριόχοιρου στις πιο πάνω περιοχές, αντίκειται στην ανωτέρω ετήσια

ρυθμιστική απόφαση. Όμως, καθ' ο μέρος προβάλλεται ότι η επίμαχη ρύθμιση κείται εκτός νομοθετικής εξουσιοδότησης, άλλως έχει θεσπιστεί κατά παράβαση αυτής, ο λόγος πρέπει να απορριφθεί ως άνευ εννόμου συμφέροντος προβαλλόμενος, διότι τυχόν αποδοχή του δεν ωφελεί το σύνολο των κυνηγών-μελών των κυνηγετικών συλλόγων της χώρας, τα συμφέροντα των οποίων εκπροσωπούνται από την αιτούσα τριτοβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση, αλλά, αντιθέτως θίγονται εκείνοι οι κυνηγοί, μέλη των κυνηγετικών συλλόγων, οι οποίοι σε συνεργασία με τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες μετέχουν, σύμφωνα με την κυα 147/21886/ 25.1.2021 «Πρόγραμμα επιζωοτιολογικής επιτήρησης, πρόληψης και ελέγχου της αφρικανικής πανώλης των Χοίρων στους αγριόχοιρους...» (Β' 313), στα συνεργεία δίωξης και στις ομάδες κυνηγών αγριόχοιρου, για την εφαρμογή μέσω της θήρας των σχετικών προγραμμάτων ελέγχου της ΑΠΧ στις ανωτέρω περιοχές, στις οποίες επιτρέπεται βάσει της προσβαλλόμενης κυα η μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου (ΣτΕ 424/1976 Ολ., 632/1978 Ολ., 3892/1981 Ολ., 3354/2013 Ολ., 15/2015 Ολ., 655/2016 Ολ. κ.ά.). Εξάλλου, κατά τα προεκτεθέντα, με το άρθρο 3 παρ. 2 περ. ιη της τελευταίας από τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση του γενικού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών, η μετακίνηση εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης για τη θήρα αγριόχοιρου, η οποία, βάσει της ετήσιας ρυθμιστικής απόφασης περί θήρας ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/68735/1777/14-7-2020 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε όσον αφορά το κυνήγι του αγριόχοιρου με τις υπουργικές αποφάσεις ΥΠΕΝ/

ΔΔΔ/6742/ 253/23-1-2021 και ΥΠΕΝ/ ΔΔΔ/19752/739/28.2.2021, δεν έχει λήξει, αλλά επιτρέπεται έως τις 31.3.2021 (βλ. και ανωτέρω σκέψη 7). Συνεπώς, τα περαιτέρω προβαλλόμενα περί τροποποίησης της ετήσιας ρυθμιστικής απόφασης και περί λήξεως της χρονικής περιόδου θήρας του αγριόχοιρου είναι απορριπτέα ως στηριζόμενα σε εσφαλμένη προϋπόθεση.

- 22.** Επειδή, προβάλλεται ότι δεν δικαιολογείται ούτε από επιστημονική μελέτη, ούτε αναφέρεται στο προοίμιο της προσβαλλόμενης κυα για ποιούς λόγους η θήρα του αγριόχοιρου επιτρέπεται μόνο στις πιο πάνω γεωγραφικές περιοχές και όχι σε άλλες, όπως στο Νομό Δράμας και Σερρών, παρόλο που: α) Το είδος αυτό παρουσιάζει κινητικότητα, β) το πρόβλημα του υπερπληθυσμού του αγριόχοιρου αφορά ολόκληρη την επικράτεια της χώρας, γ) στο προοίμιο της 758/68204/28.2.2020 απόφασης του Υπουργού και της Υφυπουργού Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Ειδικά μέτρα για τη διαχείριση χοίρων με σκοπό τον έλεγχο μετάδοσης της Αφρικανικής Πανώλης των Χοίρων» (Β' 730) γίνεται αναφορά στην επιβεβαίωση εστίας αφρικανικής πανώλης των χοίρων στην Περιφερειακή Ενότητα Σερρών και δ) με την κυα 3067/297195/19.11.2019 (Β' 4270) ελήφθησαν ειδικά μέτρα πρόληψης και ελέγχου της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στις περιφερειακές ενότητες Ξάνθης και Δράμας.
- 23.** Επειδή, με την ανωτέρω ρύθμιση του άρθρου 3 παρ. 2 περ. ιζ της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα (περ. ιη στις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα) ο κανονιστικός νομοθέτης, μετά από στάθμιση των δημοσίου ενδιαφέροντος σκοπών αφενός της ανάγκης προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 και αφετέρου της ανάγκης αντιμετώπισης της αφρικανικής

κής πανώλης των χοίρων και προστασίας της κτηνοτροφίας, της οικονομίας και της βιοποικιλότητας, έκρινε ότι η εξαίρεση από το θεσπιζόμενο προς αντιμετώπιση της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 μέτρο του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών δικαιολογείται, μόνο, για την άσκηση της θήρας του αγριόχοιρου με την έξοδο συνεργείων δίωξης και ομάδων κυνηγών, σύμφωνα με την κυα 147/21886/25.1.2021 «Πρόγραμμα επιζωοτιολογικής επιτήρησης, πρόληψης και ελέγχου της αφρικανικής πανώλης των Χοίρων στους αγριόχοιρους...» στις συγκεκριμένες μόνο περιφερειακές ενότητες και όχι σε άλλες ή σε όλη την επικράτεια και όχι για άλλα θηρεύσιμα είδη που παρουσιάζουν, επίσης, ασθένειες. Η ανάγκη αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων ανακύπτει περισσότερο έντονη στις συγκεκριμένες περιφερειακές ενότητες Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης, λόγω της παρουσίας εστίας του νοσήματος σε αγριόχοιρο στη Βουλγαρία σε απόσταση 1.5 χιλιομέτρου από τον ποταμό Έβρο και τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, όπως επισημαίνεται στο 60/8823/12.1.2021 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Κτηνιατρικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο ελήφθη υπόψη για την έκδοση των δύο προαναφερθεισών αποφάσεων παράτασης της κυνηγετικής περιόδου για το κυνήγι του αγριόχοιρου. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο 33/5505/8.1.2021 έγγραφο της Προϊσταμένης της ως άνω Διεύθυνσης, το οποίο αναφέρεται στο προαναφερθέν 60/8823/12.1.2021 έγγραφο, η πιο πάνω εστία επιβεβαιώθηκε στις 31.12.2020 στην περιοχή «Hasskono» κοντά στο χωριό «Generalono» και η ζώνη των 80 χιλιομέτρων της εστίας αυτής επηρεάζει τις περιφερειακές ενότητες Έβρου

και Ροδόπης, ενώ στην ίδια περιοχή είχαν επιβεβαιωθεί ακόμη έξι εστίες μέχρι τις 7.1.2021. Εξάλλου, η ανάγκη να επιτραπεί η μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου ειδικώς στις περιφερειακές ενότητες Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης, λόγω «τη[ς] έξαρση[ς] της ζωνόσου της αφρικανικής πανώλης των χοίρων που ενδημεί στους αγριόχοιρους στη γειτονική Βουλγαρία» και «για την αποφυγή επιδημιολογικής εξάπλωσης της νόσου στη χώρα, – η οποία [...] θα είχε και σημαντικό οικονομικό κόστος», τέθηκε υπόψη της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες από την Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης, εξετάστηκε ειδικώς από την εν λόγω επιτροπή κατά τη συνεδρίασή της στις 22.1.2021 και προτάθηκε η, κατ' εξαίρεση, μετακίνηση για την θήρα του αγριόχοιρου προς αντιμετώπιση της ΑΠΧ στις ανωτέρω Περιφερειακές Ενότητες. Περαιτέρω, το χρονικό διάστημα ισχύος των ειδικών διαχειριστικών μέτρων καθώς και των μέτρων επιτήρησης και ελέγχου για την πρόληψη της εισόδου και περαιτέρω διασποράς της ΑΠΧ, τα οποία είχαν, παλαιότερα, ληφθεί σε περιοχές των Περιφερειακών Ενοτήτων Δράμας και Ξάνθης, με βάση την κυα 3067/297195/19.11.2019 (Β' 4270, 22.11.2019) λόγω της παρουσίας εστίας της ζωνόσου στο χωριό «Mochure» της Βουλγαρίας σε απόσταση 1,2 χιλιομέτρων από τα ελληνικά σύνορα, δηλαδή σε περιοχή που ευρίσκετο πλησίον της πιο πάνω εστίας, έχει ήδη παρέλθει (βλ. τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. Α σημείο 11 και παρ. Β σημείο 15 της ανωτέρω κυα). Τα δε αντίστοιχα μέτρα που είχαν ληφθεί μετά την επιβεβαίωση εστίας αφρικανικής πανώλης των χοίρων στο εσωτερικό της χώρας σε εκτροφή στην Περιφερειακή Ενότητα Σερρών στις 5.2.2020, με βάση

την 758/69204/28.2.2020 απόφαση της Υπουργού και της Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 730, 9.3.2020), ήρθαν μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της απολύμανσης της μολυσμένης εκτροφής και συνεκτίμησης της επιδημιολογικής κατάστασης, με την 192707/11047/08-04-2020 απόφαση του Αναπληρωτή Προϊσταμένου της Δ/σης Κτηνιατρικής Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης και την 5774/15-04-2020 απόφαση του Αντιπεριφερειάρχη της Π.Ε. Σερρών. Συνεπώς, ο ανωτέρω λόγος και οι σχετικοί ειδικότεροι ισχυρισμοί, που προβάλλονται με έννομο συμφέρον εφόσον μεταξύ των επιδιωκόμενων σκοπών των κυνηγετικών σωματείων είναι, κατά τα προεκτεθέντα, η προστασία και ανάπτυξη του θηραματικού πλούτου της χώρας σε συνεργασία με τα κρατικά όργανα, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Περαιτέρω, ο ίδιος λόγος, κατά το μέρος που με αυτόν αμφισβητείται η ανέλεγκτη ακυρωτικά ουσιαστική κρίση του κανονιστικού νομοθέτη σχετικά με την εντονότερη ανάγκη αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων μόνο στις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και την κατ' εξαίρεση μετακίνηση για τον ως άνω σκοπό, είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος. Τέλος, απορριπτέα είναι και τα προβαλλόμενα από την αιτούσα ότι δεν υπήρξε συγκεκριμένη επιστημονική μελέτη που να δικαιολογεί την απαγόρευση της μετακίνησης για την άσκηση θήρας, καθώς και το κυνήγι του αγριόχοιρου μόνο στις ανωτέρω Περιφερειακές Ενότητες, διότι δεν απαιτείται ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας για τη θέσπιση εξαιρέσεων από την απαγόρευση ή τον περιορισμό της κυκλοφορίας, η σύνταξη μελέτης (πρβλ.

ΣτΕ 35-40/2013 Ολ., πρβλ. ΣτΕ 792/2015, 420/2015, 1437/2013).

24. Επειδή, συναφώς προβάλλεται ότι η επίμαχη ρύθμιση, με την οποία επιτρέπεται η μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης, Έβρου και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, αντίκειται:

α) Στην ΥΠΕΝ/3Δ/6741/ 252/23.1.2021 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (283 Β'), με την οποία παράταθηκε μέχρι τις 20.9.2021 η διάρκεια λειτουργίας των συνεργείων δίωξης ημίαιμων μη δεσποζόμενων χοίρων και αγριόχοιρων σε αγροτικές και λοιπές περιοχές λόγω των ζημιών στην αγροτική παραγωγή που προκαλούνται από αυτούς, δηλαδή σε όλη την επικράτεια. Προβάλλεται, ειδικότερα, ότι η ανωτέρω υπουργική απόφαση λόγω του ειδικού περιεχομένου της και ως εκδοθείσα για άλλη αιτία, υπερισχύει της διάταξης του άρθρου 3 παρ. 2 περ. ιη της προσβαλλόμενης κυα, δεδομένου ότι δεν καταργήθηκε από την κυα αυτή, ούτε ελήφθη υπόψη κατά την έκδοσή της παρόλο που είχε προσφάτως εκδοθεί υπό τις ίδιες συνθήκες πανδημίας, β) στην 147/2186/25.1.2021 απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 313), η οποία αποσκοπεί στη μείωση του πληθυσμού των αγριόχοιρων και των υβριδίων αυτών σε όλη την επικράτεια της χώρας, με την πρακτική της θήρας. Όμως, με την επίμαχη ρύθμιση, η οποία ευρίσκει νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα στη διάταξη του άρθρου εξηκοστού όγδοου παρ. 3 της ΠΝΠ της 20.3.2020, δεν τροποποιούνται ούτε καταργούνται οι υπουργικές αποφάσεις, τις οποίες επικαλείται η αιτούσα Συνομοσπονδία, οι οποίες ρυθμίζουν τη θήρα αγριόχοιρου και των υβριδίων του

από συνεργεία ή ομάδες κυνηγών, που συγκροτούνται σύμφωνα με όσα ειδικά ορίζονται σ' αυτές, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν. Μάλιστα, ενόψει της μνείας στο στοιχείο 7 του προοιμίου των δύο τελευταίων θεωρουμένων ως συμπροσβαλλομένων κυα της ανωτέρω 147/2186/25.1.2021 απόφασης των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προκύπτει ότι η άσκηση θήρας αγριόχοιρου εντός των περιφερειακών ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης, για τις οποίες επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η μετακίνηση, γίνεται με την έξοδο συνεργείων δίωξης και ομάδων κυνηγών, που συγκροτούνται κατά τα οριζόμενα στην εν λόγω απόφαση. Συνεπώς, ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

25. Επειδή, η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα, της οποίας η ρύθμιση επαναλήφθηκε στις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, προβλέπει ότι: «2. Στα φυσικά πρόσωπα που δεν τηρούν την υποχρέωση χρήσης μάσκας ... Στα πρόσωπα που παραβιάζουν τον περιορισμό κυκλοφορίας των άρθρων 3 και 4 επιβάλλεται, με αιτιολογημένη πράξη της αρμόδιας αρχής, διοικητικό πρόστιμο τριακοσίων (300) ευρώ για κάθε παράβαση. Ειδικώς στην περίπτωση ... Ειδικώς σε περίπτωση παράβασης των όρων μετακίνησης της περ. (ιη) της παρ. 2 του άρθρου 3 επιβάλλονται επιπλέον: α) Ανάκληση της σχετικής άδειας του θηρευτή και β) απαγόρευση λήψης άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια. 3. Δεν θίγονται από την εφαρμογή του παρόντος οι τυχόν προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις». Η ανωτέρω διάταξη στηρίζεται στην ήδη εκτεθείσα στη σκέψη 11 εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 6 του άρθρου εικοστού τρίτου της κυρω-

θείσης, με το άρθρο 3 του ν. 4682/2020, ΠΝΠ της 14.3.2020, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου εβδομηκοστού τέταρτου της, κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4690/2020, ΠΝΠ της 13.4.2020, σύμφωνα με την οποία: «Ειδικώς στην περίπτωση επιβολής περιορισμών ή απαγόρευσης κυκλοφορίας των πολιτών, σύμφωνα με την παρ. 3 του εξηκοστού ογδού άρθρου, οι κυρώσεις καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών, με την οποία επιβάλλονται τα ανωτέρω μέτρα. Οι ανωτέρω κυρώσεις δύναται να προβλέπουν, κατά περίπτωση, πέραν της επιβολής διοικητικού προστίμου, και άλλα διοικητικά μέτρα, όπως την επιτόπου αφαίρεση της άδειας κυκλοφορίας και κρατικών πινακίδων του οχήματος». Η εν λόγω εξουσιοδοτική διάταξη είναι ειδική και ορισμένη, κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. α' του Συντάγματος, διότι με την διάταξη αυτή αφενός καθορίζεται το συγκεκριμένο θέμα, το οποίο δύναται να ρυθμίσει ο κανονιστικός νομοθέτης και παρέχονται, από την διάταξη αυτή και από το νομοθετικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, οι γενικές κατευθύνσεις και αρχές για το περιεχόμενο των προς θέσπιση κανονιστικών ρυθμίσεων (πρβλ. ΣτΕ 2462/2018 7μ.). Περαιτέρω, η εξουσιοδότηση αφορά τη ρύθμιση ειδικότερου θέματος, κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος. Και τούτο διότι η ουσιαστική ρύθμιση του περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης του σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας, που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, περιέχεται στο άρθρο εξηκοστό ογδού παρ. 3 της κυρωθείσης με το άρθρο

1 του ν. 4683/2020 ΠΝΠ της 20.3.2020, η οποία συμπληρώνει την πιο πάνω εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 6 του άρθρου εικοστού τρίτου της κυρωθείσης με το άρθρο 3 του ν. 4682/2020 ΠΝΠ της 14.3.2020, και, περαιτέρω, προσδιορίζει πέραν της διοικητικής κύρωσης του προστίμου, ενδεικτικώς διοικητικά μέτρα (αφαίρεση της άδειας κυκλοφορίας και των κρατικών πινακίδων του οχήματος) δυνάμενα να επιβληθούν σε περίπτωση παράβασης των πιο πάνω μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας (πρβλ. ΣτΕ 2548/2018, 2151/2017 7μ, 3070/2015). Ενόψει δε των δημοσίου ενδιαφέροντος σκοπών που, κατά τα προεκτεθέντα, θάλπονται από τις διατάξεις τις προσβαλλόμενης κυα και των θεωρουμένων ως συμπροσβαλλομένων, τόσο τις σχετικές με το μέτρο του γενικού περιορισμού της κυκλοφορίας και την εντασσόμενη στον περιορισμό αυτό απαγόρευση μετακίνησης για άσκηση θήρας όσο και τις σχετικές με την εξαιρούμενη από την απαγόρευση, «μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς τον σκοπό αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων, και μόνο εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης, Έβρου και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης [...] με τη συμμετοχή έως τεσσάρων (4) ατόμων», θεμιτώς κατ' αρχήν, και υπό την επιφύλαξη της αρχής της αναλογικότητας, προβλέπονται σε περίπτωση παράβασης τους κυρώσεις σε βάρος των υπόχρεων σε συμμόρφωση (πρβλ. ΣτΕ 690/2013 7μ., 4990/1997, 1752/1990). Εν προκειμένω, με τη διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 6 της προσβαλλόμενης με το εισαγωγικό δικόγραφο κυα, όπως αυτή επαναλήφθηκε στις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, με τις οποίες κατ' ουσίαν παρατάθηκε η ισχύς της, προβλέπε-

ται ότι στους παραβάτες κυνηγούς της εντασσόμενης, στο γενικό περιορισμό της κυκλοφορίας, απαγόρευσης μετακίνησης προς άσκηση θήρας επιβάλλεται, μόνο, πρόστιμο, και με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του ίδιου άρθρου 6, η νομιμότητα της οποίας αμφισβητείται με την κρινόμενη αίτηση, προβλέπεται ότι στους παραβάτες κυνηγούς των όρων μετακίνησης προς άσκηση θήρας αγριόχοιρου εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης, για την οποία προβλέπεται βεβαίωση κίνησης υπογραφόμενη από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, καθώς και βεβαίωση του οικείου κυνηγετικού συλλόγου που πιστοποιεί την ιδιότητα του θηρευτή ως μέλους του (βλ. ανωτέρω άρθρο 3 παρ. 5 τελευταίο εδάφιο της προσβαλλόμενης κυα), επιβάλλονται, επιπλέον του προστίμου των 300 ευρώ, οι διοικητικές κυρώσεις της ανάκλησης της άδειας θηρευτή και της απαγόρευσης λήψης άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια. Όμως, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ενώ αντικείμενο της προσβαλλόμενης ρύθμισης είναι η μετακίνηση (απαγορευμένη ή υπό προϋποθέσεις επιτρεπόμενη) των κυνηγών μέχρι τους ανοιχτούς χώρους όπου ασκείται η θήρα, οι ανωτέρω επιπλέον επιβαλλόμενες διοικητικές κυρώσεις της ανάκλησης της άδειας θήρας και της απαγόρευσης λήψης της για τα επόμενα τρία χρόνια αφορούν την άσκηση της θήρας καθ' εαυτή. Με τα δεδομένα αυτά, η διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 6 της προσβαλλόμενης κυα (όπως η ισχύς της καθ' ουσίαν παρατάθηκε με τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα), με την οποία επιβάλλεται ένα πρόσθετο και σοβαρότερο κυρωτικό μέτρο για τους μετακινούμενους προς άσκηση θήρας, οι δυσμενείς συνέπειες του οποίου αφορούν την

ίδια την θηρευτική δραστηριότητα, χωρίς να μπορεί να τεκμηριωθεί η αναγκαιότητα επιβολής του, αντίκειται στην προβλεπόμενη από το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας και έχει τεθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως. Και τούτο διότι το κυρωτικό μέτρο αυτό τελεί σε προφανή δυσαναλογία με τον επιδιωκόμενο σκοπό προστασίας της δημόσιας υγείας δια του περιορισμού των μετακινήσεων. Συνεπώς, η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο της προσβαλλόμενης κυα, όπως η ισχύς της καθ' ουσίαν παρατάθηκε με τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, πρέπει να ακυρωθεί καθ' αποδοχή του σχετικού λόγου ακυρώσεως, βασιμώς προβαλλομένου. Κατά την γνώμη όμως της Συμβούλου Ο. Ζύγουρα η άσκηση της θήρας επιτρέπεται, κατά το άρθρο 251 του Δασικού Κώδικος (ν.δ. 86/1969), ως άθλημα, συγχρόνως, όμως, συνιστά κινδυνώδη δραστηριότητα, διεπόμενη από αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο, κατά τα άρθρα 251 επόμενα του Δασικού Κώδικος και τελούσα υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας. Το κανονιστικό αυτό πλαίσιο αποβλέπει τόσο στην προστασία του θηραματικού πλούτου της χώρας, όσο και στην διασφάλιση της αναγκαίας πειθαρχίας προς εφαρμογήν των διατάξεων του Δασικού Κώδικος και της εν γένει διεπούσης την θήρα νομοθεσίας (πρβ. άρθρο 266 του ν.δ. 86/1969). Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές του Δασικού Κώδικος προβλέπεται ότι για την άσκηση της θήρας ο ενδιαφερόμενος πρέπει να διαθέτει άδεια και να είναι μέλος κυνηγετικής οργανώσεως (άρθρα 262, 266 του ν.δ. 86/1969). Η άδεια αυτή χορηγείται βάσει προσόντων σχετικών με την υγεία, τις κυνηγετικές γνώσεις και ικανότητα (άρθρο 262), ενώ προβλέπονται και περιπτώσεις

απαγορεύσεως χορηγήσεως ή ακυρώσεως αδειάς, μεταξύ των οποίων η περίπτωση καταδίκης για παράβαση διατάξεων περί θήρας [άρθρο 264 παρ. 1 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 ν. 177/1975-205 Α΄) και παρ. 2 του ν.δ. 86/1969]. Στο πλαίσιο αυτό η επιβολή – πέραν του προστίμων διοικητικών κυρώσεων της ανακλήσεως της άδειας θηρευτή και της απαγορεύσεως λήψεως άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια, για λόγους σχετιζομένους με την παράβαση διατάξεων, με τις οποίες, κατά τα προεκτεθέντα, ρυθμίζεται η άσκηση της θήρας με την θέσπιση θεμιτών, κατ' αρχήν, κατά το Σύνταγμα περιορισμών της κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, δεν παρίσταται απρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού της προστασίας της δημόσιας υγείας τελεί δε, πάντως, σε συνάφεια με την παράβαση των αναφερομένων στην άσκηση θήρας περιορισμών αυτών. Είναι, συνεπώς, κατά την γνώμη αυτή, απορριπτέα τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα.

26. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να ακυρωθούν εν μέρει η προσβαλλόμενη με το αρχικό δικόγραφο κυα Δ1α/Γ.Π. οικ. 4992/22.1.2021 και οι θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες κυα, και ειδικότερα κατά τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 6 αυτών.

Διά ταύτα

Δέχεται εν μέρει την αίτηση.

Ακυρώνει τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 6 των Δ1α/Γ.Π. οικ. 6877/29.1.2021 (Β΄ 341), Δ1α/Γ.Π.

οικ. 8378/5.2.2021 (Β΄ 454), Δ1α/Γ.Π. οικ. 9147/10.2.2021 (Β΄ 534), Δ1α/Γ.Π. οικ. 10969/ 19.2.2021 (Β΄ 648), Δ1α/Γ.Π. οικ. 12639/26.2.2021 (Β΄ 793) και Δ1α/Γ.Π.οικ.13805/3.3.2021 (Β΄ 843) κοινών αποφάσεων των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Μετανάστευσης και Ασύλου, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων περί λήψεως έκτακτων μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, κατά τα αναφερόμενα στο αιτιολογικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Συμψηφίζει την δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Η διάσκεψη έγινε στις 24 Μαρτίου 2021

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ε. Σάρπ

Ελ. Γκίκα

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 2022.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δ. Σκαλτσούνης

Ελ. Γκίκα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Με την υπ' αριθμ. 1284/2022 απόφαση της ολομέλειας του ΣτΕ κρίθηκε ότι η κατ' εξουσιοδότηση νόμου απαγόρευση μετακίνησης προς άσκηση θήρας είναι σύμφωνη προς το Σύνταγμα ενόψει της αξίωσης προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο διασποράς του κορωνοϊού COVID-19¹. Παράλληλα, το Δικαστήριο επεξεργάστηκε τη νομιμότητα μιας ειδικώς προβλεφθείσας επιτρεπτής μετακίνησης προς θήρα αγριόχοιρων μόνο εντός των γεωγραφικών ορίων των τριών Περιφερειακών Ενοτήτων της Θράκης προς αντιμετώπιση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων². Επιπλέον, η απόφαση διέλαβε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες σκέψεις ως προς τη συνταγματικότητα των απειλούμενων κυρώσεων ενόψει παραβίασης του γενικού κανόνα απαγόρευσης μετακίνησης (προς άσκηση θήρας) και της περίπτωσης μη τήρησης των συγκεκριμένων προϋποθέσεων επιτρεπτής θήρας από τα κατ' εξαίρεση μετακινούμενα πρόσωπα.

Πιο συγκεκριμένα, αξιολογώντας τις αιτιάσεις του αιτούντος την ακύρωση των επίδικων κανονιστικών πράξεων νομικού προσώπου (Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος), το Δικαστήριο θεώρησε ότι η –επιπλέον του προστίμου– κύρωση ανάκλησης της άδειας θηρευτή και απαγόρευσης

¹ Βλ. άρθ. 68 παρ. 3 της από 20.03.2020 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθ. 1 του ν. 4683/2020: «Για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, είναι δυνατόν να επιβάλλονται ως μέτρα πρόληψης και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, περιορισμοί ή απαγόρευση της κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην Επικράτεια. Από τα μέτρα του προηγούμενου εδαφίου εξαιρούνται μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών, αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο. Τα μέτρα του πρώτου εδαφίου της παρούσας επιβάλλονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι εξαιρέσεις του δευτέρου εδαφίου, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία ρύθμιση για την εφαρμογή της παρούσας. Παράβαση της παρούσας επισύρει τις κυρώσεις της παραγράφου 2 του εξηκοστού ένατου άρθρου». Πρβλ. και το άρθ. 74 παρ. 2 της από 13.04.2020 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθ. 1 του ν. 4690/2020. Οι διαδοχικές ΚΥΑ, οι οποίες εκδόθηκαν επί τη βάση των προπαρατεθέντων εξουσιοδοτικών ερεισμάτων, έθεταν ως γενικό κανόνα την απαγόρευση μετακίνησης και θέσπιζαν ad hoc εξαιρέσεις. Η κατ' αρχήν, δηλαδή, απαγόρευση μετακίνησης προς άσκηση θήρας προέκυπε εξ αντιδιαστολής προς τις ρητώς τυποποιημένες περιπτώσεις ελεύθερης κυκλοφορίας.

² Βλ. ενδ. άρθ. 3 παρ. 2. περ. ιζ' και παρ. 5 *in fine* της υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.:4992 ΚΥΑ (ΦΕΚ 186, τ. Β', 23.01.2021): «Από τις 5.00 έως τις 21.00 επιτρέπονται οι μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο και οι οποίες επιτρέπονται συγκεκριμένα για τους ακόλουθους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους: [...] ιζ) Μετακίνηση για τη θήρα αγριόχοιρου προς τον σκοπό αντιμετώπισης της αφρικανικής πανώλης των χοίρων, και μόνο εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων Ροδόπης, Έβρου και Ξάνθης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η μετακίνηση της παρούσας περίπτωσης δύναται να πραγματοποιείται με τη συμμετοχή έως τεσσάρων (4) ατόμων. [...] Για την περ. (ιζ) απαιτείται η βεβαίωση κίνησης (Βεβαίωση τύπου Β) του πρώτου εδαφίου και βεβαίωση του οικείου Κυνηγετικού Συλλόγου που πιστοποιεί την ιδιότητα του θηρευτή ως μέλους του». Βλ. και άρθ. 6 παρ. 2 εδ. β' της αυτής ΚΥΑ: «[...] Στα πρόσωπα που παραβιάζουν τον περιορισμό κυκλοφορίας των άρθρων 3 και 4 επιβάλλεται, με αιτιολογημένη πράξη της αρμόδιας αρχής, διοικητικό πρόστιμο τριακοσίων (300) ευρώ για κάθε παράβαση. [...] Ειδικώς σε περίπτωση παράβασης των όρων μετακίνησης της περ. (ιζ) της παρ. 2 του άρθρου 3 επιβάλλονται επιπλέον: α) ανάκληση της σχετικής άδειας του θηρευτή και β) απαγόρευση λήψης άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια [...]». Περαιτέρω, εκδόθηκαν διαδοχικώς μεταγενέστερα οι εξής κατ' ουσία όμοιες ΚΥΑ: Δ1α/Γ.Π.οικ. 6877/29.01.2021 (Β' 341/29.01.2021), Δ1α/Γ.Π.οικ. 8378/5.02.2021 (Β' 454/5.02.2021), Δ1α/Γ.Π.οικ. 9147/10.02.2021 (Β' 534/10.02.2021), Δ1α/Γ.Π.οικ. 10969/19.02.2021 (Β' 648/20.02.2021), Δ1α/Γ.Π.οικ. 12639/26.02.2021 (Β' 793/27.02.2021) και Δ1α/Γ.Π.οικ.13805/03.03.2021 (Β' 843/03.03.2021). Σημειωτέον ότι με την έναρξη ισχύος της καθεμίας από τις αποφάσεις αυτές καταργούταν η προγενέστερή της.

λήψης αυτής για τα επόμενα τρία χρόνια ειδικώς για τους παραβάτες της υπό όρους ελεύθερης μετακίνησης προς θήρα στην περιοχή της Θράκης είναι αντισυνταγματική. Κατόπιν τούτων, η ολομέλεια του Δικαστηρίου προχώρησε στην παραδοχή του ενδίκου βοηθήματος μόνον ως προς το κυρωτικό σκέλος στέρησης της θηρευτικής άδειας, απορρίπτοντας κάθε άλλη αιτίαση ως προς τη συνταγματικότητα των επίδικων διατάξεων.

II. ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΗ ΕΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣ ΑΣΚΗΣΗ ΘΗΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ: Η ΣΥΡΡΟΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ (Α) ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΚΑΙ (Β) ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Προκειμένου το Δικαστήριο να διαγνώσει τη συνταγματικότητα της απαγορευτικής ρύθμισης όφειλε, κατά πρώτον, να αναζητήσει το νομιμοποιητικό της έρεισμα και, κατόπιν, να υπαγάγει την προσωρινά απαγορευμένη συμπεριφορά του κοινωνικού βίου στο προσήκον θεμελιώδες δικαίωμα, ούτως ώστε να διαγνωστεί εάν και κατά πόσον μπορούσαν ο κοινός, αλλά και ο κανονιστικός νομοθέτης να θεσπίσουν τον επίμαχο περιορισμό σε αρμονία προς το σύστημα της όλης έννομης τάξης.

Συναφώς, το Δικαστήριο επικεντρώθηκε στο περιεχόμενο του άρθ. 68 παρ. 3 της από 20.3.2020 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθ. 1 του ν. 4683/2020. Η προμνησθείσα διάταξη αποτέλεσε την εξουσιοδοτική βάση των συμπροσβληθεισών (και διαδοχικά ισχυσασών) κανονιστικών πράξεων της διοίκησης (ΚΥΑ)³, μέσω των οποίων (α) αφενός εξαγγελλόταν η κατ' αρχήν απαγόρευση κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω ή εν μέρει στην επικράτεια και (β) αφετέρου εξειδικεύονταν οι κατ' εξαίρεση επιτρεπόμενες μετακινήσεις προς την εξυπηρέτηση «ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών αναγκών» που δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο. Η μη ρητή, λοιπόν, τυποποίηση επιτρεπτής μετακίνησης προς άσκηση θήρας ενέταξε τη συγκεκριμένη βιοτική περίπτωση εντός του βασικού κανόνα της απαγορευμένης κυκλοφορίας (έμμεση συναγωγή της απαγόρευσης)⁴. Πράγματι, η γενική και αφηρημένη ρύθμιση του κοινού νομοθέτη θέσπισε το εξουσιοδοτικό έρεισμα της διοικητικής αρμοδιότητας εξειδίκευσης των αναγκαίων προληπτικών περιορισμών της ελεύθερης κίνησης των πολιτών προκειμένου να επιτευχθεί μια αποτελεσματική μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού και, άρα, να προστατευτούν (α) το έννομο αγαθό

³ Για την εξακολούθηση της επίμαχης διοικητικής δίκης, λόγω της περιορισμένης χρονικής ισχύος των συμπροσβληθεισών κανονιστικών πράξεων (άρθ. 32 π.δ. 18/1989) βλ. ΣτΕ ολομ. 1284/2022, σκ. 4, 5.

⁴ Σημειωτέον πως για ένα μικρό διάστημα δόθηκε μια –υπό συγκεκριμένα υγειονομικά πρωτόκολλα– δυνατότητα άσκησης της θηρευτικής δραστηριότητας. Βλ. σχετ. άρθ. 3 παρ. 2 περ. ιζ' της υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 83418 ΚΥΑ (ΦΕΚ' 5726, τ. Β', 24.12.2020): «[...] Μετακίνηση κυνηγών ή αλιέων για την άσκηση θήρας/αλιείας υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: ιζα) Η εν λόγω μετακίνηση πραγματοποιείται αποκλειστικά εντός της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, ή εξαιρετικά στην περίπτωση της Αττικής εντός των ορίων της Περιφέρειας, ιζβ) συμμετοχή μέχρι και δύο (2) ατόμων κυνηγών/αλιέων για λόγους ασφαλείας, ιζγ) εφαρμογή όλων των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης δραστηριότητας [...]».

της ζωής και (β) η δημόσια υγεία⁵ κατά την έννοια των άρθ. 5 παρ. 2, 4 (περιλαμβανομένης και της κρίσιμης ερμηνευτικής δήλωσης⁶) και 5, 21 παρ. 3 Σ. και άρθ. 2 ΕΣΔΑ.

Ειδικότερα, η απόφαση έκρινε το περιεχόμενο της νομοθετικής εξουσιοδότησης σύμφωνα προς το Σύνταγμα υπό την έννοια πως αποτελούσε νομοθετική έκφραση του ατομικού και κοινωνικού δικαιώματος στην υγεία⁷, η οποία κατά την επέλαση της πανδημικής κρίσης τέθηκε σε έναν πρωτόγνωρο για τα ανθρώπινα έως τότε δεδομένα βιολογικό κίνδυνο⁸. Κατ' αυτόν τον λόγο, το κράτος υπείχε ευθεία υποχρέωση λήψης θετικών και –συνάμα– αποτελεσματικών μέτρων προκειμένου να αποσοβηθεί κατά το μέτρο του εφικτού ο συγχρωτισμός πληθώρας προσώπων, να μειωθεί δραστικά η διασπορά του υψηλής μεταδοτικότητας ιού και, επιπλέον, να μην καταρρεύσει το σύστημα των δημοσίων δομών υγείας. Η παράμετρος της αντοχής του Εθνικού Συστήματος Υγείας⁹ ευλόγως φάνηκε να αποκτά ιδιαίτερο κανονιστικό βάρος στη μείζονα πρόταση της απόφασης, καθότι η τυχόν παντελής αδυναμία ανταπόκρισής του στις προκλήσεις της πανδημίας θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή και την ατομική υγεία ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων¹⁰. Σε

⁵ Πρβλ. σχετ. Β. Χρήστου, *Οι ατομικές ελευθερίες και η μεταβολή της ανθρώπινης συνθήκης*, ΔτΑ 85/2020, σελ. 652-653, η οποία διαφοροποιεί το συνταγματικό αγαθό της ζωής από τη δημόσια υγεία, υπογραμμίζοντας πως στο επίπεδο της κρατικής διαχείρισης της υγειονομικής κρίσης «τα μέτρα [...] για την ανάσχεση της πανδημίας προστατεύουν πρωτίστως τη δημόσια υγεία και έμμεσα μόνον τη ζωή». Και τούτο υπό την έννοια πως η επικέντρωση στην «κυριαρχία» της ζωής δεν οδηγεί αφ' εαυτής σε κάποια κανονιστική κρατική δέσμευση ευρύτερης εμβέλειας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της δημόσιας υγείας, η οποία δεν επαφίεται –μάλιστα– στην ελεύθερη διάθεση του καθενός.

⁶ Π. Δαγτόγλου, *Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα*, 2012, σελ. 238 επ., 242, όπου επεξεργάζεται το κανονιστικό περιεχόμενο της ερμηνευτικής δήλωσης που επιτρέπει τη λήψη ατομικών διοικητικών μέτρων περιορισμού της ελεύθερης κίνησης των πολιτών χάριν «[...] προστασίας της δημόσιας υγείας ή της υγείας ασθενών, όπως νόμος ορίζει». Ε. Βενιζέλος, *Δικαστικός Έλεγχος της Συνταγματικότητας των Νόμων και Ερμηνεία του Συντάγματος*, σελ. 232.

⁷ Π. Παπαρρηγοπούλου, «Άρθρο 5 παρ. 5», σε Φ. Σπυρόπουλο/Ξ. Κοντιάδη/Χ. Ανθόπουλο/Γ. Γεραπετρίτη (επιμ.), *Σύνταγμα-Κατ' άρθρο ερμηνεία*, 2017, σελ. 125-135.

⁸ Η επιστημονική συζήτηση περί της συμφωνίας των κάθε είδους νομοθετικών περιορισμών κατά την άσκηση των θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων ιδίως αναφορικά προς την πρώιμη περίοδο εμφάνισης του κορωνοϊού είναι εκτενής και αποπνέει ένα κριτικό πνεύμα απέναντι στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει κάθε φιλελεύθερη και δημοκρατική έννομη τάξη. Βλ. ενδ. Ι. Καμτσιδου, *Πανδημία και Σύνταγμα Β'. Η πανδημία και η αναχώρηση του δικαίου*, ΔτΑ 85/2020, σελ. 601-614· Γ. Καραβοκύρη, *Πανδημία και μεθοδολογία: μια πραγματολογική ανάγνωση των συνταγματικών δικαιωμάτων*, ΕφημΔΔ 1/2021, σελ.100-115· Β. Τζέμο, *Η μέρα νύχτα: Η πανδημία, η ζωή ως το υπέρτατο αγαθό και οι δύο όψεις της αναλογικότητας*, ΔτΑ 85/2020, σελ. 663-691· Δ. Φιλίππου, *Τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την επίδραση της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης*, ΔιΔικ 1/2021, σελ. 25-28.

⁹ Κατά μια γνώμη η οργάνωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) προσδίδει στο κοινωνικό δικαίωμα της υγείας και τη διάσταση της εγγύησης θεσμού· δηλαδή, της διασφάλισης της απρόσκοπτης λειτουργίας των δημοσίων δομών υγείας, ούτως ώστε να είναι δυνατή η προστασία της υγείας κάθε πολίτη. Βλ. περ. σε Π. Παπαρρηγοπούλου, «Άρθρο 21 παρ. 3», σε Φ. Σπυρόπουλο/Ξ. Κοντιάδη/Χ. Ανθόπουλο/Γ. Γεραπετρίτη, *Σύνταγμα-Κατ' άρθρο ερμηνεία*, ό.π., σελ. 546-558· Πρβλ. και ΣτΕ 2568/2019, σκ. 10: «[από τη διάταξη του άρθ. 21 παρ. 3] γεννάται ευθεία υποχρέωση του Κράτους για την προστασία της υγείας των πολιτών με τη λήψη θετικών μέτρων, ώστε να εξασφαλίζεται η παροχή υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου».

¹⁰ Πρβλ. σχετ. Κ. Ρέμελη, *Η νομική και κοινωνική αντιμετώπιση της πανδημίας*, Το Βήμα/Νέες Εποχές 06.12.2020, [link](#), (τελευταία πρόσβαση 20.06.2022), ο οποίος πραγματεύεται τη διάσταση των περιορισμών και των απαγορεύσεων εντός της πανδημικής κρίσης υπό το πρίσμα της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθ. 25 παρ. 1 Σ.) και της κρατικής αξίωσης εκπλήρωσης εκ μέρους κάθε πολίτη του χρέους κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης (άρθ. 25 παρ. 4 Σ.), ούτως ώστε να «στηριχθούν και να ενισχυθούν οι πληττόμενοι από την πανδημία και να μην τεθεί σε κίνδυνο το βασικό στοιχείο μιας άλλης μορφής ομαλότητας και κανονικότητας: η κοινωνική συνοχή». Τη διάσταση αυτή ανέδειξε ορθώς και η σχολιαζόμενη απόφαση. Βλ. σχετ. ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 9: «[...] δοθέντος ότι τα κατοχυρούμενα στο Σύνταγμα και τις διεθνείς συνθήκες ατομικά δικαιώματα πραγματώνονται στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου, εντός τις

ό,τι αφορούσε ιδίως τη λήψη ad hoc μέτρων περιορισμού ή ακόμη και εκτεταμένης απαγόρευσης της κυκλοφορίας των πολιτών η εξουσιοδοτική ρύθμιση, σύμφωνα με το Δικαστήριο, περιλάμβανε μια ισορροπημένη δέσμη εγγυήσεων (αντισταθμίσιμα) προκειμένου να αποσοβηθεί ένας αθέμιτος (και, άρα, επέκεινα του συνταγματικού σκοπού προστασίας της δημόσιας υγείας) περιορισμός άλλων εξίσου κανονιστικά ισοβαρών ατομικών δικαιωμάτων, κυρίως δε εκείνων που διαρρυθμίζουν την προσωπικότητα, την αυτονομία, τον ιδιωτικό βίο και –φυσικά– την ακώλυτη εντός της επικράτειας κίνηση κάθε ανθρώπου. Δηλαδή, τονίστηκε ότι η θέσπιση της διάταξης ανταποκρινόταν σε τεκμηριωμένα και εγνωσμένου κύρους επιστημονικά δεδομένα (διεθνούς και εθνικής προελεύσεως), δεν εισήγαγε αδικαιολόγητες διακρίσεις, παρείχε δυνατότητα πρόβλεψης ειδικών εξαιρέσεων επιτρεπτής κυκλοφορίας προς ικανοποίηση ζωτικών, προσωπικών και επαγγελματικών αναγκών και –σε κάθε περίπτωση– η χρονική ισχύς της περιοριστικής διάταξης (εντός των διαδοχικών ΚΥΑ) υπήρξε προσωρινή και πάντοτε υποκείμενη σε ρυθμιστικό ανακαθορισμό κατ’ αναφορά προς την επιδημιολογική εξέλιξη του ιού και τα συναφή πορίσματα της ιατρικής επιστήμης¹¹. Επομένως, η εξουσιοδοτική διάταξη κρίθηκε σύμφωνη προς το Σύνταγμα, καθόσον έθετε έναν αναλογικό προς τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό περιορισμό¹².

Μετά και την αποσαφήνιση της συνταγματικής διάστασης του νομοθετικού θεμελίου των περιορισμών ελεύθερης μετακίνησης λόγω της πανδημίας, η απόφαση βρέθηκε ενώπιον του καθήκοντος δικαιολογικής αντιστοίχισης της ad hoc απαγορευμένης μετακίνησης για την άσκηση θήρας προς τα δικαιώματα που κατ’ αρχήν την προστατεύουν ως γενικά θεμιτή ανθρώπινη δραστηριότητα. Ασφαλώς, το κυνήγι θα μπορούσε να ενταχθεί στη γενικού περιεχόμενου διάταξη του μητρικού δικαιώματος του άρθ. 5 παρ. 1 Σ. περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας ή ακόμη θα μπορούσε να θεωρηθεί και πτυχή του ιδιωτικού βίου κατ’ άρθ. 9 παρ. 1 Σ., ενώ οπωσδήποτε εμπίπτει εντός του εύρους της προσωπικής ελευθερίας μετακίνησης του άρθ. 5 παρ. 4 Σ., καθόσον πρόκειται για ανθρώπινο ενέργημα που προϋποθέτει μετακίνηση εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας¹³. Δεδομένου –μάλιστα– πως η θήρα αποτελεί περίπτωση κοινωνικής συμπεριφοράς που δυνητικά υπάγεται σε περισσότερα του ενός ατομικά δικαιώματα, τα οποία αναμεταξύ τους συρρέουν (κατ’ ιδέα)¹⁴, το Δικαστήριο υπογράμμισε με έμφαση πως ο περιορισμός «δεν απαγο-

οργανωμένης πολιτείας, ανακύπτει από το άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος η υποχρέωση του ατόμου, επιδεικνύοντας την επιτασόμενη από την διάταξη αυτή κοινωνική αλληλεγγύη, να ανέχεται, υπό τις ανωτέρω εκτεθείσες προϋποθέσεις, περιορισμούς των δικαιωμάτων του [...]».

¹¹ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 9, 11-12.

¹² Πρβλ. Π. Μαντζούφα/Α. Παυλόπουλο, *Κορωνοϊός και ελευθερία της κίνησης: Διατηρώντας το Σύνταγμα «ζωντανό» εν μέσω πανδημίας*, [link](#), (τελευταία πρόσβαση 20.06.2022). Οι ανωτέρω επισημαίνουν την κατ’ αρχήν συμβατότητα των περιοριστικών της κυκλοφορίας μέτρων προς το Σύνταγμα, εκφράζοντας θαρρετά την ορθή άποψη πως η «συνταγματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού covid-19 δεν τεκμαίρεται στο διηνεκές», δεδομένης της καίριας σημασίας της ελευθερίας της κίνησης για την εξάσκηση των λοιπών ατομικών ελευθεριών. Πρβλ. και Ε. Βενιζέλο, *Πανδημία, Θεμελιώδη Δικαιώματα και Δημοκρατία*, 4.4.2020, [link](#), (τελευταία πρόσβαση 20.06.2022).

¹³ Σύμφωνα με το άρθ. 251 παρ. 1 του Ασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969): «Η θήρα επιτρέπεται να ασκείται ως άθλημα, καθ’ όλην την Επικράτειαν, κατά τας διατάξεις του παρόντος κώδικος [...]». Πρβλ. και τις σχετικές σκέψεις της ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 18: «[...] Εξάλλου, ναι μεν, σύμφωνα με το άρθρο 251 παρ. 1 του ν.δ. 86/1969, η θήρα «επιτρέπεται να ασκείται ως άθλημα, καθ’ όλην την Επικράτειαν, ...», διαφοροποιείται, όμως, ως προς τις συνθήκες άσκησης της, από την απλή σωματική άσκηση σε εξωτερικό χώρο, η οποία, άλλωστε, βάσει της προσβαλλόμενης και επιτρέπεται αποκλειστικά πεζή ή με ποδήλατο (άρθρο 3 παρ. 2 περ. θ της τελευταίας από τις θεωρούμενες ως συμπροσβαλλόμενες και Δ1α/Γ.Π. οικ. 13805/3.3.2021) [...]».

¹⁴ Δ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, 3^{ος} τ., 1988, σελ. 290-295· Τ. Ηλιοπούλου-Στράγγα, *Γενική θεωρία θεμελιωδών*

ρεύ[ει] [την] άσκηση της θήρας καθεαυτή, αλλά [τη] μετακίνηση για την άσκησή της». Προφανώς, τούτο τονίστηκε ιδιαίτερα στην απόφαση, ούτως ώστε να απαντηθεί αιτιολογημένα οιοσδήποτε ισχυρισμός των αιτούντων περί νομοθετικής απαγόρευσης της ίδιας της θηρευτικής δραστηριότητας, μια περίπτωση, η οποία –εάν πράγματι ίσχυε– θα ενείχε στοιχεία αντισυνταγματικότητας. Στην κρινόμενη, λοιπόν, περίπτωση το ερμηνευτικό διακύβευμα ήταν το εξής: Η εξάσκηση της δραστηριότητας του κυνηγού προϋποθέτει γεωγραφική μετακίνησή του σε δασώδη έκταση, όπου διαβιούν τα θηρεύσιμα είδη. Αναγκαίο, δηλαδή, προαπαιτούμενο της μετάβασης του ενδιαφερόμενου στον κατάλληλο προς θήρα τόπο είναι η συντέλεση της μετακίνησής του (λ.χ. με αυτοκίνητο ή με λεωφορείο), η οποία υπό την εκδοχή συγκέντρωσης και συγχρωτισμού περισσότερων προσώπων (λ.χ. ολιγομελής ή πολυμελής ομάδα κυνηγών που εκδράμουν εντός του ίδιου οχήματος προς συλλογική εξάσκηση της θήρας και διαμονή σε κοινό κατάλυμα) κρίθηκε από τον κοινό νομοθέτη ως απαγορεύεται για όσους λόγους περιγράφηκαν παραπάνω αναφορικά προς την προστασία της δημόσιας υγείας¹⁵. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που ένα πρόσωπο αποφάσιζε να εξασκήσει τη θηρευτική δραστηριότητα κατά μόνας, διότι και πάλι η γεωγραφική μετακίνησή του αποτελεί λογική προϋπόθεση της πρόσβασης στον ενδεδειγμένο τόπο.

Εξάλλου, η συστηματική ανάγνωση των μειζόνων σκέψεων της απόφασης σχηματίζει στον γράφοντα τη θέση πως η λήψη εν γένει περιοριστικών μέτρων μετακίνησης από τον κοινό ή τον κανονιστικό νομοθέτη προϋπέθετε ως πρώτιστο όρο κατάγνωσης της συνταγματικότητάς τους την αποφυγή δημιουργίας αδικαιολόγητων εξαιρέσεων. Στην υποθετική, δηλαδή, περίπτωση ευρείας διάνοιξης των κατ' εξαίρεση επιτρεπόμενων λόγων μετακίνησης θα αποσυντίθετο ο κανονιστικός σκοπός της μεγαλύτερης δυνατής αποφυγής συγχρωτισμού στο επίπεδο του κοινωνικού, επαγγελματικού και οικονομικού βιοτικού ρυθμού (με ό,τι τούτο θα σήμαινε για την εξέλιξη της επιδημιολογικής πορείας της πανδημίας). Σύμφωνα –λοιπόν– με την απόφαση, «το μέτρο της απαγόρευσης μετακίνησης προς άσκηση θήρας ως μέρος δέσμης μέτρων ελήφθη, εν προκειμένω, λόγω του κινδύνου αύξησης της συνολικής κινητικότητας και της συνολικής επιδημιολογικής επιβάρυνσης από την μετακίνηση για την άσκηση και της εν λόγω δραστηριότητας και όχι διότι αυτή καθεαυτή η θήρα, η οποία ασκείται σε ανοικτούς χώρους, προκαλεί συγχρωτισμό»¹⁶. Η δικαιοδοτική αυτή απόφαση υπήρξε αρκετά κρίσιμη, καθόσον ενέθεσε την απαγόρευση της μετακίνησης προς απόλαυση της θηρευτικής ενασχόλησης στη γενικότερη «δέσμη μέτρων», η οποία σωρευτικά συγκροτούσε έναν γενικό και αφηρημένο απαγορευτικό κανόνα δικαίου προσωρινού χαρακτήρα. Οι δε κατά νομοθετική εξουσιοδότηση θεσπισθείσες εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα (δηλαδή, η πρόβλεψη βιοτικών περιπτώσεων ελεύθερης κυκλοφορίας) έπρεπε να διαρρυθμίζονται με νομοθετική φειδώ, δεδομένου του επιστημονικά επιβεβαιωμένου απειλητικού υγειονομικού κινδύνου για το ίδιο το έννομο αγαθό της ζωής σε μια χρονική στιγμή –μάλιστα– κατά την οποία δεν υπήρχαν επαρκή ιατρικά μέσα προστασίας¹⁷ (λ.χ. αφθονία εγκεκριμέ-

δικαιωμάτων, 2018, σελ. 91· Σ. Βλαχόπουλος, «Γενική θεωρία των συνταγματικών δικαιωμάτων», σε Σ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, 2016, σελ. 20-22.

¹⁵ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 14, 18.

¹⁶ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 18.

¹⁷ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 18: «[...] [τα περιοριστικά μέτρα] κρίθηκαν δε απαραίτητα για την προστασία της δημόσιας υγείας στην Ελλάδα και παγκοσμίως λόγω της δυσχέρειας της ιατρικής επιστήμης να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο, στην παρούσα φάση, την πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση που προέκυψε από την εμφάνιση άγνωστου και λίαν επιθετικού μολυσματικού κορωνοϊού [...]».

νων εμβολίων, αποτελεσματικές φαρμακευτικές αγωγές και θεραπείες), πλην της επιστημονικά ενδεδειγμένης οδού της κοινωνικής αποστασιοποίησης.

Συνεπώς, το Δικαστήριο διέκρινε ότι η απαγόρευση προσέγγισης των θηρευτικών τόπων ζημίωνε μεν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και την ελευθερία της κίνησης όσων προσώπων εξασκούσαν υπό ομαλές υγειονομικές συνθήκες την εν λόγω δραστηριότητα, πλην όμως το δυσμενές μέτρο έβρισκε το συνταγματικό του θεμέλιο στη ρητή νομοθετική επιφύλαξη της ερμηνευτικής δήλωσης του άρθ. 5 παρ. 4 Σ. («όπως νόμος ορίζει»)¹⁸, στην απόλυτη προστασία της ζωής (άρθ. 5 παρ. 2 Σ.), στο ατομικό (άρθ. 5 παρ. 5 Σ.) και στο κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία (άρθ. 21 παρ. 3 Σ.), ενώ το κατ' ιδίαν ρυθμιστικό περιεχόμενο του απαγορευτικού κανόνα κρίθηκε –ενόψει των τότε υγειονομικών συνθηκών– πρόσφορο, αναγκαίο και αναλογικό.

Αξίζει δε να σημειωθεί πως ενώ το Δικαστήριο εντόπισε αφετηριακά τη συρροή θεμελιωδών δικαιωμάτων, την οποία και κατ' ουσίαν επέλυσε με κάθε λογική και νοηματική σαφήνεια υπέρ του συσχετισμού του τεθειμένου περιορισμού προς την ελευθερία της κίνησης, από μεθοδολογικής πλευράς –εν τέλει– συνεκτίμησε και το γενικό δικαίωμα της προσωπικής αυτονομίας (άρθ. 5 παρ. 1 Σ.). Οπωσδήποτε η θέση συνταγματικά θεμιτών περιορισμών στην ελευθερία της κίνησης –όπως εν προκειμένω– αντανakλαστικά επιφέρει τη συρρίκνωση πολλών τομέων του καθημερινού κοινωνικού βίου, αφ' ης στιγμής η επιτέλεση ενεργειών που άπτονται της προσωπικότητας του ανθρώπου προϋποθέτει το ακώλυτο της φυσικής μετακίνησής του (λ.χ. πρόσβαση σ' έναν αιγιαλό ή σ' ένα άλσος προς αναψυχή). Υπ' αυτό το πρίσμα, δηλαδή, πλειάδα προστατευόμενων πτυχών της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας *prima facie* βάλλεται (λ.χ. η αισθητική απόλαυση ενός τοπίου, η αίσθηση πληρότητας και ψυχικής εκτόνωσης μέσω του ερασιτεχνικού κυνηγιού ή του ψαρέματος). Πλην όμως, η σωρευτική επίκλιση των συρρευουσών συνταγματικών ελευθεριών, χωρίς την πρόταξη της ειδικότερης ή της ποιοτικά εγγύτερης συνταγματικής διάταξης προς τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς, ενέχει τον κίνδυνο σύγχυσης ως προς τον προσδιορισμό της έκτασης των νομοθετικών περιορισμών¹⁹. Στην επίδικη περίπτωση, λοιπόν, η μεθοδική έκφραση της νομικής κρίσης περί συνταγματικότητας της κινητικής απαγόρευσης προς άσκηση θήρας όφειλε να αντιστοιχιστεί προς την προστατευόμενη ελευθερία του άρθ. 5 παρ. 4 Σ. και το κανονιστικό περιεχόμενό της, διότι ακριβής σκοπός του νομοθέτη ήταν η προσωρινή και για συγκεκριμένους λόγους παύση της ακώλυτης κυκλοφορίας, μεταξύ άλλων, και προς επιδίωξη της θηρευτικής δραστηριότητας και όχι μια *in abstracto* καθολική απαγόρευσή της σε βάρος των λατρών του συγκεκριμένου ενδιαφέροντος, όπως –αρχικά– ορθώς εξήγγειλε το Δικαστήριο.

Ιδιαίτερο σημείο της απόφασης αποτέλεσε η παραδοχή ευρείας δικαιοπλαστικής ευχέρειας του νομοθέτη κατά τη θέσπιση των *ad hoc* περιοριστικών μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας²⁰. Βέβαια, υπογραμμίστηκε ότι ο νομοθέτης οφείλει να στηρίζει τις ρυθμίσεις του σε επικαιροποιημένα επιστημονικά δεδομένα, αποφεύγοντας κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του την παραγωγή προδήλως απρόσφορων και δυσανάλογων προς τον επιδιωκόμενο σκοπό κανόνων δικαίου. Η σημειολογική έξαρση του επιστημονικού υποβάθρου των περιορισμών χάριν προστασίας της δημόσιας υγείας οδήγησε το Δικαστήριο να διατυπώσει ευθέως τη θέση του ως προς

¹⁸ Ε. Γαλάνη, «Η προσωπική ελευθερία-οι ειδικότερες εκφάνσεις», σε Σ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, ό.π., σελ. 136.

¹⁹ Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, 2006, σελ. 176.

²⁰ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 9.

τον οριακό χαρακτήρα ελέγχου αναλογικότητας των ουσιαστικών νομοθετικών επιλογών²¹. Την ίδια στιγμή, όμως, η αφηρημένη αυτή νομική κρίση εγγενώς εμπεριέχει μια αμήχανη διάσταση, απηχώντας έναν δικαιοδοτικό «αυτοπεριορισμό» μόνον επί των προδήλως ακατάλληλων νομοθετικών μέτρων. Συναφώς, παραμένει εξαιρετικά αμφισβητούμενο ζήτημα το εάν η ερμηνευτική αξιολόγηση των υγειονομικών περιορισμών των ατομικών ελευθεριών μπορεί να επαφίεται καθ' ολοκληρίαν στους ειδικούς, χωρίς να λαμβάνεται συνάμα υπόψη η κανονιστική συνοχή, αλλά και η ακεραιότητα του Συντάγματος²².

III. ΟΙ ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΤΩΝ (Α) ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ (Β) ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣ ΑΣΚΗΣΗ ΘΗΡΑΣ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΛΟΓΟ: Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΘΗΡΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ

Την απόφαση απασχόλησε ιδιαίτερα η εντός των κανονιστικών πράξεων πρόβλεψη μιας ειδικής εξαίρεσης παρά την κατ' αρχήν γενική απαγόρευση μετακίνησης για κυνηγετικό σκοπό. Η περί ης ο λόγος εξαίρεση προέκυψε κατόπιν νομοθετικής στάθμισης του κινδύνου διάδοσης του κορωνοϊού προς τον εξίσου ισοβαρή δημόσιο σκοπό «προστασίας της κτηνοτροφίας, της οικονομίας και της βιοποικιλότητας» της Θράκης εξαιτίας της ανακύψασας νόσου της αφρικανικής πανώλης των χοίρων²³. Υπ' αυτό το πρίσμα, ο νομοθέτης επέτρεψε –εν μέσω επέλασης της πανδημίας– τη μετακίνηση προς άσκηση θήρας υπό αυστηρώς συγκεκριμένες προϋποθέσεις: (α) Η θήρα να αφορά αποκλειστικώς και μόνο το θηρεύσιμο είδος του αγριόχοιρου, (β) να συντελείται υπό ομαδική δράση (συνεργεία δίωξης, ομάδες κυνηγών) και (γ) εντός μονάχα των διοικητικών ορίων των Περιφερειακών Ενοτήτων Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης. Περαιτέρω δε, οι ίδιες πράξεις θέσπιζαν δύο αυτοτελείς κανόνες κατασταλτικού διοικητικού κολασμού των παραβατών²⁴: (α) Διοικητικό πρόστιμο της τάξης των τριακοσίων ευρώ για απαγορευμένη μετακίνηση (προς άσκηση θήρας) στη γενική επικράτεια και (β) ειδικώς στην περιοχή της Θράκης –επιπρόσθετα του χρηματικού προστίμου– ανάκληση της άδειας του παραβάτη θηρευτή και αδυναμία επανάκτησης αυτής για τρία ημερολογιακά έτη²⁵.

Αρχικά, πρέπει να σημειωθεί πως –σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ– η δραστηριότητα της

²¹ Οι καταβολές της συγκεκριμένης προσέγγισης της αρχής της αναλογικότητας εντοπίζονται κυρίως στις υποθέσεις δικαστικού ελέγχου των «μνημονιακών» νόμων (πρβλ. σχετ. ΣτΕ Ολομ. 668/2012).

²² Ανάλογης υφής επιφυλάξεις διατυπώνει η Ι. Καμτσιόδου, *Πανδημία και Σύνταγμα Β'*. Η πανδημία και η αναχώρηση του δικαίου, ό.π., σελ. 610-611.

²³ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 14, 20-25. Το επιτρεπτό της θηρευτικής δραστηριότητας προς αντιμετώπιση της πανώλης στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή υπαγόρευαν τεκμηριωμένες μελέτες που εκπόνησαν οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες και στις οποίες αναφέρθηκε το Δικαστήριο.

²⁴ Πρβλ. Α. Θεοχάρη, *Διοικητικές κυρώσεις. Η φύση και η συνταγματικότητα επιβολής τους από τα διοικητικά όργανα*, Διδικ 4/2018, σελ. 567-581. Ως δομικά στοιχεία της διοικητικής κύρωσης νοούνται: (α) Η διαγνωσμένη παράβαση κανόνα δικαίου, (β) η προσβολή εννόμων αγαθών του τιμωρούμενου διοικουμένου, (γ) η επιβολή της κύρωσης με εκτελεστή διοικητική πράξη και (γ) ο προληπτικός και κατασταλτικός της χαρακτήρας.

²⁵ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 25. Βλ. άρθ. 6 παρ. 2 της Δ1α/Γ.Π.οικ. 4992/22.01.2021 (ΦΕΚ 186, Β', 23.01.2021), το οποίο στηρίζετο στην εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 6 του άρθ. 23 της, κυρωθείσης με το άρθ. 3 του ν. 4682/2020, ΠΝΠ της 14.3.2020, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθ. 74 της, κυρωθείσης με το άρθ. 1 του ν. 4690/2020, ΠΝΠ της 13.4.2020.

θήρας αποτελεί ευθεία κρατική υποχρέωση, απορρέουσα από το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρ. 24 παρ. 1 Σ., ενώ δεν θεμελιώνει αντίστοιχο εξ υποκειμένου δικαίωμα²⁶. Πράγματι, η διασταύρωση της ανθρώπινης αυτής δραστηριότητας με την αξίωση προφύλαξης του περιβαλλοντικού εννόμου αγαθού στοιχειοθετεί το συνταγματικό πλαίσιο εξάσκησης της κυνηγετικής ενασχόλησης κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η βιολογική ανισορροπία της πανίδας και η απειλή της εξαφάνισης σπάνιων ειδών ζώντων οργανισμών²⁷. Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι ο νομοθέτης δύναται να υποβάλει την άσκηση της θήρας σε «αυστηρή νομοθετική και κανονιστική ρύθμιση» προκειμένου να προστατευθεί η συνταγματική αξίωση «διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, εντεύθεν δε και τη βιολογικής ισορροπίας»²⁸. Κατ' αυτόν τον λόγο, εντοπίζεται μια εκτεταμένη δέσμη διαχρονικά θεσπισμένων χρονικών, τοπικών, υλικών και λειτουργικών νομοθετικών περιορισμών στην κατ' αρχήν επιτρεπόμενη κυνηγετική δράση²⁹. Η θήρα, δηλαδή, είναι ελεύθερη σε συγκεκριμένες εποχές του έτους, απαγορεύεται η εξάσκησή της λ.χ. εντός των Εθνικών Δρυμών και των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, ενώ δεν είναι δυνατή η θήρευση οιοδήποτε είδους και καθ' οιαδήποτε κυνηγετική τεχνική. Εξάλλου, δεν απουσιάζουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ιδιαίτερες περιβαλλοντικές ανάγκες ενός συγκεκριμένου τόπου (λ.χ. διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας, εμφάνιση μολυσματικής νόσου, υπερπληθυσμός θηρεύσιμου είδους) επιτάσσουν την εντονότερη ή χαλαρότερη –κατά τις περιστάσεις– κρατική διαρρύθμιση και εποπτεία της κυνηγετικής δράσης.

Σύμφωνα με τις ως άνω παραδοχές, η τοπική εμφάνιση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων ορθώς παρακίνησε τον νομοθέτη να επιτρέψει την κατ' εξαίρεση κυκλοφορία των προσώπων που πληρούσαν τις προδιαγραφές θήρευσης αγριόχοιρου, αφ' ης στιγμής η συνταγματική υποχρέωση διατήρησης της οικολογικής ισορροπίας δεσμεύει την κρατική δομή εν συνόλω και, άρα, η νομοθετική λειτουργία φέρει καθήκον αποτελεσματικής εφαρμογής των ειδικότερων ορισμών του άρθρ. 24 παρ. 1 Σ. Κατ' αυτόν τον λόγο, το Δικαστήριο ενέθεσε ευθέως στις μείζονες κρίσεις του την περιβαλλοντική διάσταση του προβληματισμού, ενισχύοντας έτσι το αποτέλεσμα της σταθμιστικής

²⁶ ΣτΕ 2755/2019, σκ. 5: «[...] η επιβαλλόμενη από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, θεμελιώδης συνιστώσα της οποίας είναι η διατήρηση και προστασία της άγριας ζωής, πρέπει να συγκεντρώνει τα προβλεπόμενα ακριβώς από το Σύνταγμα χαρακτηριστικά και να κινείται, εν προκειμένω, προς την κατεύθυνση της διατήρησης και της πρόληψης της υποβάθμισης και μείωσης της άγριας πτηνοπανίδας (ΣτΕ 414/2017, 1047/2001 κ.ά.), σύμφωνα και με τις αντίστοιχες αρχές του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η απαγόρευση και η επιβολή περιορισμών στη θήρα, με ή χωρίς χρονικό περιορισμό, σε ορισμένη έκταση που προσφέρεται για την ενδιάκτηση, αναπαραγωγή, διέλευση κ.λπ. των άγριων πτηνών λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών της, αποσκοπούσα στη διατήρηση της πανίδας και της ποικιλότητάς της, όχι απλώς δεν είναι αντίθετη με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, αλλά μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να θεωρηθεί ότι επιβάλλεται από αυτό για την προφύλαξη και πρόληψη της καταστροφής της. Υπό την έννοια δε αυτή της ορθής διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος επιβάλλεται [...] η θέσπιση περιορισμών και απαγορεύσεων στην άσκηση της θήρας [...]. Δεν εγκαθιδρύεται δε, πάντως, ατομικό δικαίωμα, συναπτόμενο προς την προστασία του περιβάλλοντος, σχετικό με την άσκηση της θηρευτικής δραστηριότητας [...]». Πρβλ. και ΣτΕ 875/2019.

²⁷ Γ. Σιουτή, *Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος*, 2018, σελ. 334-335.

²⁸ ΣτΕ 1592/1998, σκ. 11. Πρβλ. και ΣτΕ 2932/1998, 324/1999, 2726/2011, 1047/2011.

²⁹ Βλ. σχετ. άρθρ. 251-289 Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969), όπου διαρρυθμίζεται το πλαίσιο άσκησης της επιτρεπόμενης θήρας, η οποία προϋποθέτει τη λήψη προηγούμενης διοικητικής άδειας, ενώ πλειάδα διατάξεων στοιχειοθετεί ποινικούς και διοικητικούς κυρωτικούς κανόνες στην περίπτωση παράβασης των όρων σύννομης άσκησης της δραστηριότητας. Πρβλ. την υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/68735/1777 ΥΑ (ΦΕΚ 3053, τ. Β', 23.07.2020) με τίτλο «*ρυθμίσεις θήρας για την κυνηγετική περίοδο 2020-2021*», όπου παρατίθεται επικαιροποιημένος πίνακας θηρεύσιμων ειδών και μνημονεύονται ad hoc γεωγραφικές, χρονικές και λειτουργικές απαγορεύσεις. Βλ. και ΣτΕ 1284/2022, σκ. 7, 21.

διεργασίας μεταξύ της προστασίας της δημόσιας υγείας και της ανάγκης διατήρησης της βιοποικιλότητας, το συνταγματικό θεμέλιο της οποίας τονίστηκε με σαφήνεια³⁰.

Θα μπορούσε, εξάλλου, να ειπωθεί πως η νομοθετική τυποποίηση της επιτρεπτής αυτής κίνησης –διαρκούντος του γενικού κανόνα ασφυκτικού περιορισμού των επιτρεπτών μετακινήσεων– νοσηματοδότησε τελολογικά και συστηματικά την αξιολογική έννοια της «ζωτικής ανάγκης», όπως αυτή αποτυπώθηκε στην εξουσιοδοτική διάταξη του κοινού νόμου προς θέση *ad hoc* κανονιστικών περιορισμών της ελεύθερης κίνησης των προσώπων. Τούτο το γεγονός υπενθυμίζει ότι η εγγυητική διάσταση του Συντάγματος δεν εξαντλείται μόνο στα ζητήματα υγείας των φυσικών προσώπων, αλλά περιλαμβάνει –εξίσου– την πρόνοια διασφάλισης του οικοσυστήματος στο οποίο διαβιεί ο άνθρωπος³¹. Μάλιστα, η σκέψη αυτή ενισχύει την ευστάθεια του επιχειρήματος πως η νομική αντιμετώπιση της πανδημίας δεν συνέβη υπό όρους ενός «δικαίου της ανάγκης» εντός του οποίου θα γινόταν λόγος για σφοδρή απαγόρευση και αναστολή πλειάδας ατομικών ελευθεριών³², αλλά πως η υγειονομική πτυχή του δημοσίου συμφέροντος³³ έθεσε στο σύστημα της όλης έννομης τάξης μια ισχυρότερη αξίωση αιτιολόγησης της σταθμιστικής αξιολόγησης των περιορισμών των ατομικών ελευθεριών: Η θέσπισή τους οπωσδήποτε απαιτεί μια εντατική και εμπειριστατωμένη ορθολογική θεμελίωση, ούτως ώστε να μην υποβαθμίζεται η κανονιστικότητα του Συντάγματος, το οποίο καλείται να ανταπεξέλθει ακόμη και στη συγκεκριμένη μορφή απορρύθμισης του κοινωνικού βίου.

Βέβαια, παρά την κατ' αρχήν επιτυχή σταθμιστική διεργασία του νομοθέτη στο επίπεδο της κατ' εξαίρεση επιτρεπτής άσκησης θήρας, η πρόβλεψη αυστηρών κυρώσεων κατά των παραβατών των όρων σύννομης εξάσκησής της υπήρξε κανονιστικά αθεμελίωτη, όπως ορθώς διέκρινε το Δικαστήριο. Κρίνοντας, δηλαδή, τη συνταγματικότητα της σωρευτικής επιβολής του γενικού προστίμου των τριακοσίων ευρώ και της ειδικά προβλεπόμενης κύρωσης³⁴ της τριετούς στέρησης της άδειας θηρευτή για τους παραβάτες της κατ' εξαίρεση επιτρεπόμενης θήρας, θεώρησε την τελευταία (α) ως μη ευρίσκουσα έρεισμα στην εξουσιοδοτική διάταξη και (β) ως τελούσα σε πλήρη δυσαναλογία προς τον επιδιωκόμενο νομοθετικό σκοπό. Επαναλαμβάνοντας ότι η κατ' αρχήν απαγόρευση της θήρας δεν αφορά την ίδια τη θηρευτική δραστηριότητα, αλλά αποσκοπεί να εμποδίσει τη διαδικασία μετακίνησης προς εξάσκηση αυτής, έκρινε ότι το κατασταλτικό διοικητικό μέτρο αποστέρησης της θηρευτικής άδειας και, μάλιστα, με χρονική διάρκεια τριών ολόκληρων ετών ήταν αντισυνταγματικό, καθώς δεν τελούσε σε αντικειμενική αιτιώδη συνάφεια προς τον σκοπό προστασίας

³⁰ ΣτΕ Ολομ. 1284/2022, σκ. 20.

³¹ Βλ. περ. σε Α. Τάχο, *Δίκαιο Προστασίας του Περιβάλλοντος*, 6^η έκδ., σελ. 62: «[...] η προστασία [ενν. του περιβάλλοντος] συνιστά, σε τελευταία ανάλυση, μέσο για την ποιότητα ζωής του ανθρώπου [...]. Το περιβάλλον επιδρά στον άνθρωπο και ο άνθρωπος επιδρά στο περιβάλλον».

³² Βλ. αντί πολλών Α.-Ι. Μεταξά, *Το δίκαιο της ανάγκης και η διάσταση μεταξύ της νομολογίας Συμβουλίου της Επικρατείας και Αρείου Πάγου*, 2017.

³³ Πρβλ. και C. Yannakopoulos, *L'état d'exception, nouveau régime de droit commun des droits et libertés? Du terrorisme à l'urgence sanitaire (texte provisoire)*, Rapport national (Grèce) à la XXXVIe Table ronde internationale de justice constitutionnelle comparée, 11.09.2020, [link](#), (τελευταία πρόσβαση 20.06.2022).

³⁴ Σημειωτέον πως η ΣτΕ Ολομ. 1284/2022 (σκ. 25) χαρακτήρισε την ειδική κύρωση για τους θηρευτές της Θράκης ως «κυρωτικό μέτρο». Η νομολογιακή αποτύπωση της κύρωσης υπό τη χρήση της έννοιας του «μέτρου» ίσως κατέτεινε να αναδείξει και ορολογικά την εσφαλμένη βούληση του νομοθέτη, δεδομένου πως η λήψη ενός διοικητικού μέτρου αποσκοπεί κυρίως στην επίτευξη πειθαρχίας και ευρυθμίας εντός μιας συγκεκριμένης δομής (λ.χ. εντός μιας δημόσιας υπηρεσίας), πτυχή που ουδόλως αφορούσε το επίδικο ζήτημα, εφόσον –μάλιστα– η ελευθερία της κίνησης και όχι η ίδια η θηρευτική δραστηριότητα αποτελούσε πυρήνα του προβληματισμού.

της δημόσιας υγείας διά του περιορισμού των μετακινήσεων³⁵. Πράγματι, η στέρψη της άδειας μιας ενασχόλησης –η οποία, όπως λέχθηκε, τελεί ήδη υπό εντατική κρατική διαρρύθμιση– μπορεί να αντιστοιχιστεί περιγραφικά μόνον προς μια παραβατική συμπεριφορά που αφορά τη σύννομη άσκηση της δραστηριότητας αυτής καθ' αυτής (όπως λ.χ. συμβαίνει στα διοικητικά και ποινικά αδικήματα θήρας που προβλέπει ο Δασικός Κώδικας). Εν προκειμένω, δηλαδή, το εξουσιοδοτικό έρεισμα από το οποίο απέρρευσε τόσο ο κατ' αρχήν περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών, όσο και η υπό εξαιρετικούς όρους επιτρεπόμενη θήρα ενέπιπταν εντός του ρυθμιστικού εύρους της ελευθερίας κίνησης και δεν κατέλειπαν κανένα περιθώριο νομοθετικής απαγόρευσης της επίμαχης δραστηριότητας.

Εξάλλου, η επιβολή του γενικού χρηματικού προστίμου αποτελούσε ήδη ένα αρκετά δυσμενές διοικητικό μέτρο, το οποίο –κάλλιστα– μπορούσε να λειτουργήσει από μόνο του τόσο προληπτικά (με την έννοια της αποθάρρυνσης τέλεσης του αδικήματος), όσο και κατασταλτικά επί όσων προσώπων αποφάσιζαν να αγνοήσουν τους σαφείς όρους επιτρεπτής μετακίνησης προς θήρα αγριόχοιρων στη Θράκη. Μ' άλλα λόγια το πρόστιμο ως μέτρο εξυπηρετούσε αφ' εαυτού τον επιδιωκόμενο σκοπό τήρησης των όρων μιας περιορισμένης κυκλοφορίας, ενώ η πρόσθετη κύρωση ανάκλησης της άδειας θήρας και η αδυναμία επανέκδοσής της επί τριετία ξεπερνούσε κάθε όριο προσφορότητας και αναγκαιότητας ως ένας δυσανάλογος και, άρα, ασυμβίβαστος περιορισμός της ελευθερίας της κίνησης· ενώ –μάλιστα– ουδεμία σχέση έφερε προς τον περιορισμό των μετακινήσεων εκ λόγων προστασίας της δημόσιας υγείας³⁶.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Αναμφίβολα, η ως άνω κρίση αποτελεί μια σημαντική νομολογιακή στιγμή, καθώς επεξεργάστηκε κατά τρόπο συστηματικό το εύρος άσκησης της ελευθερίας κίνησης από τη στιγμή που ενέσκηψε η πανδημία του κορωνοϊού και μεταβλήθηκε ό,τι ο μέσος κοινωνός του δικαίου αντιλαμβάνονταν ως «κανονικότητα». Πράγματι, η εγγενής αδυναμία αποτελεσματικής τιθάσευσης της μεταδοτικότητας του ιού κατά την αρχική εμφάνισή του δικαιολογεί τη βασική παραδοχή περί του κατ' αρχήν θεμιτού περιορισμού της κυκλοφορίας προς αποφυγή του συγχρωτισμού³⁷. Από το σημείο, όμως, τούτο και έπειτα δεν μπορούν να γίνονται συνταγματικά ανεκτές προδήλως ανορθολογικές νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως το παράδειγμα της κυρωτικής ρύθμισης που επεξεργάστηκε η απόφαση.

Συναφώς, η επέλαση της πανδημίας δεν μπορεί να λογιστεί ούτε ως «ευκαιρία» δικαιοκρα-

³⁵ Π. Δαγτόγλου, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, 2012, σελ. 418-419.

³⁶ Σημειωτέον πως επί της συγκεκριμένης κρίσης της ΣτΕ Ολομ. 1284/2022 (σκ. 25) διατυπώθηκε μια μειοψηφική άποψη: «[...] η επιβολή –πέραν του προστίμου– των διοικητικών κυρώσεων της ανακλήσεως της άδειας θηρευτή και της απαγορεύσεως λήψεως άδειας για τα επόμενα τρία (3) χρόνια, για λόγους σχετιζομένους με την παράβαση διατάξεων, με τις οποίες ρυθμίζεται η άσκηση της θήρας (άρθρα 251 επ. του Δασικού Κώδικα –ν.δ. 86/1969–), δεν παρίσταται απρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού της προστασίας της δημόσιας υγείας τελεί δε, πάντως, σε συνάφεια με την παράβαση των αναφερομένων στην άσκηση θήρας περιορισμών αυτών».

³⁷ Πρβλ. και ΣτΕ 1386/2021 (εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου διαγνωστικού ελέγχου νόσησης σε υπαλλήλους του Δημοσίου που παρέχουν εργασία με φυσική παρουσία στον τόπο εργασίας), ΣτΕ 1758-59/2021 (εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου του διαγνωστικού ελέγχου νόσησης σε μαθητές και εκπαιδευτικούς ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία), ΣτΕ ΕΠ 263/2020 (απαγόρευση όλων των δημόσιων υπαίθριων συναθροίσεων τεσσάρων ατόμων και άνω σ' όλη την επικράτεια), ΣτΕ ΕΠ 49/2020 (απαγόρευση τέλεσης κάθε είδους ιεροπραξιών).

τικών εκπώσεων, ούτε ως δικαιολογητικός λόγος εφαρμογής ενός υπερθετικού «δικαίου της ανάγκης». Τουναντίον, καθιστά απαραίτητη την ενίσχυση των δικαιοδοτικών αντανεκλαστικών και, άρα, την παραδοχή ενός εντατικότερου ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων προς εξαγωγή της στερεότερης δυνατής αιτιολόγησης των συνταγματικών ερμηνευτικών κρίσεων. Εν κατακλείδι, μόνο μ' αυτόν τον τρόπο η εγγενής «πολιτικότητα» των υγειονομικών ρυθμίσεων μπορεί να αποκτήσει ουσιαστική νομιμοποίηση, χωρίς να επιδρά υπέρμετρα ή και αυταρχικά σε βάρος των ατομικών ελευθεριών. □